

motaris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1976
2

kovas
balandis

T U R I N Y S

E. Vasiliūnienė	Marija Varnienė	2
P. Gaučys	Kaip moterys žiūri į kitas moteris.....	7
T. Pautieniūtė	Pelenai; Akmens brolių tarpe; Naktis (eil.).....	9
I. Poželaitė-Davis	Murasaki Shikibu	10
S. Vilkauja	Ir aš buvau žemėmis apnešta	11
A. Saudargienė	Tik per mano lavoną	13
A. Utlejus	Stabai	15
• Knygos	Pr. Naujokaitis — T. Pautieniūtės debiutas	16
• Moterys pasaulyje	V. Ott'ienė — PLKOS suvažiavimas	21
• Organizacinė veikla	B. Venskuvienė — PLKOS tarptautinėje veikloje ..	22
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
• Šeiminių kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

A. Šepka	Liaudies skulptūra	1
A. Varnas	Gyvenimo bangose	5
O. Kirnaitė	Mergaitė	7
* * *	Japonų grafika	10
K. Dockus	Tėviškė	12
V. Gruškaitė	Paukštininkė	13
V. Ignas	Vaikai	14

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1976 m. Nr. 2 (110)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

Z. DAUGVAINIENĖ — kalbos taisytoja, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja,

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M6H 1A8, Canada

Spaudė “Tėviškės žiburių” spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$6.00; garbės prenumerata \$10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women's Magazine. 1976 No. 2 (110)

Printed by “Lights of Homeland” in Mississauga, Ont.

moteris

1976

2 (110)

Sveiki sulaukę, šventų Velykų,
Didžios linksmybės dėl katalikų.

Išganytojas, kėlės iš grabo
Traicos švenčiausios antra asaba.

Iš numirusių kėlusį Kristų
Garbinkim visi su širdžia čysta,

Jogei didžiausiai mus numylėjo,
Kad išganyti mūsų atėjo.

"Kanticzkos"

LIAUDIES MENO SKULPTŪRA A. ŠEPKA

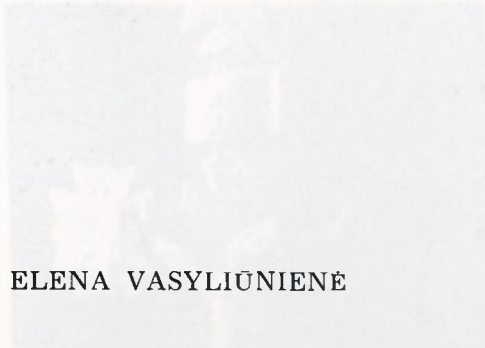

MARIJA VARNIENĖ

PEDAGOGĖ IR

MAŽO VAIKO DRAUGĖ

ELENA VASYLIŪNIENĖ

Šiandieną Amerikoje plinta ne vietinių pedagogų kaip John Dewey ir H. Parkhurst Dalton Plano idėjos, bet svetimtautės, italės Marijos Montessori. Tai moderniškiausias metodas šiandieną ir brangiausias. Tik rinktiniai gali šį metodą sau leisti, nes eilinis žmogus negali už jį užsimokėti. Nepriklausomoje Lietuvoje Montessori vardą ir jos idėjas populiarino ir platino mūsų nenuilstama pedagogė, Marija Varnienė, daug anksčiau, kaip kad Amerika susirūpino savo priešmokyklinių vaikų priežiūra ir auklėjimu, pertvarkant jį pagal montessorinį metodą. Reikia stebėtis ta lietuve moterim, turinčia tą patį vardą kaip ir Montessori – Marija, pašventusia savo visą gyvenimą vaiko teisems ginti, vaiko, kurio ji pati niekad neturėjo. Marija Varnienė buvo neišsemiamos energijos, kovodama su galiūnais Lietuvoje – su Humanitarinių mokslų fakulteto pedagoginio skyriaus vedėju, su Lietuvos Vaiko draugija, galinga ir valstybės remta, su tėvų ir mokytojų nesupratimu, su kaikiuriais asmenimis ir čia, Amerikoje. Marija Varnienė nepavargo bėgdama iš Lietuvos į Vokietiją ir emigravusi į USA. Ji nešėsi savo tikėjimą į mažojo vaiko geresnę ateitį. Jai turi būti šiandieną džiugu, kad tai, ko ji nerado savo tėvynėje ji randa čia, plačioje Amerikoje. Yra įdomu pažvelgti į jos gyvenimo eigą, jos kovas, kurios ir čia dar nesibaigė. Marijos Varnienės ištikimi draugai buvo du: jos vyras dailininkas Adomas Varnas ir Domė Petrutytė. Tai dvi sielos, kurios išliko Marijai ištikimos per visas audras ir kančias.

Rašančiai šiuos žodžius ir pažinojusiai Montessori metodą iš „neigiamos“ pusės nelengva buvo atiduoti savo vaikus „atsilikusiųjų vaikų metodui“, kaip šis metodas buvo neteisingai vadinamas. Vaikų reakcija į montessorinę medžiagą, vaikų elgesys susidūrus su montessorine aplinka – tai buvo veiksniai, kurie mane įtikino patikėti savo vaikus vienintelei anuo metu montessorininkei – Marijai Varnienei. Neišdildomą

MARIJA VARNIENĖ

1936 M.

ispūdį man padarė, kai užėjusi į Vaikų Namelius radau 20 laimingų vaikų, dirbančių giliai susikaupus. Viena Domė Petrutytė juos prižiūrėjo. Tyla buvo kaip bažnyčioje. Netikėjau savo akims nei ausims: mergaitė skalbė švarias nosines, kita lygino, berniukai dėstė kladeles, keli vaikai varstė batukus. Jau daug metų prabėgo nuo to ryto, kada pasiryžau atiduoti savo vaikus „eksperimentui“. Ir neapsirikau. Pamėgau montessorinį metodą, ir už jo pritaikymą turiu būti skolinga Marijai Varnienei, nes daug iš to metodo išmokau, ypač vargo metais, kai nebuvo jokios mokyklos, o smėlis ir pagaliukas atstodavo mokslo priemones. Rašau apie Montessori metodo apaštalę Lietuvoje, vienintelę anais laikais, ir rašau su džiaugsmu. Gal rašydama dar labiau suprasiu didžiosios pedagogės mintis ir mūsų Marijos Varnienės motyvus bei kovas.

Darželiai Lietuvoje buvo steigiami vokiečių pedagogo Froebelio pavyzdžiu, kuris pats pirmąjį darželį įsteigė 1836 metais ir tais pačiais metais parašė knygą „Žmogaus auklėjimas“, o Frobeliui įtakos turėjo šveicarietis Pestalozzi, autorius knygos „Leonard ir Gertrud“. Taigi Frobelis buvo šimtu metų atsilikęs nuo mūsų epochos, todėl jo metodui pagerinti Lietuvos darželiuose buvo taikomas eklektinis metodas – visko ir iš visur po truputį. Šio sąjūdžio didžioji veikėja buvo Marija Nemeikšaitė, kuri irgi visą savo gyvenimą paskyrė Lietuvos vaikui. M. Nemeikšaitė buvo įsteigusi „Lietuvos Vaiko Draugiją“ ir leido žurnalą „Lietuvos Vaikas“. Lietuvos Vaiko draugija gaudavo pašalpą iš valstybės, jų sistema plito Lietuvoje. Jie naudojo montessorinį metodą lėtesnio išsivystymo vaikams. Teoriškai yra lengva įtikinti Montessorinio metodo nenaudai, sunkiau įtikinti teisybei. M. Varnienė dirbo tikėdama į montessorinio metodo grynumą, į tikrąją Montessori, kuri jokių kitų metodų į savąjį nepatarė maišyti. Čia ir buvo esminis skirtumas tarp M. Nemeikšaitės ir M. Varnienės: maišytas metodas, lietuvišku

vaadinamas, ir grynas Montessori metodas. Kova prieš montessorinį metodą nebuvo grynai profesinė, metodas prieš metodą. Kas sudaro Montessori metodo pagrindą ir koks jo esminis skirtumas nuo kitų metodų? Montessori ir auklėjimą žiūri ne kaip į "mokymą", bet kaip į pagelbą jaunajai būtybei jos vystymosi periode. Eklektinis metodas remiasi John Locke pažiūra į vaiką, kaip į "tabula rasa" – baltąją lentą, kur gyvenimas įrašo, ką nori. Pagal Montessori, jūs nieko negalite įrašyti, jūs galite tik padėti vaikui vystytis arba jo vystymąsi sutrukdyti, ar net visai pagadinti. Tai yra montessorinė dogma, kuri lydi kiekvieną jos medžiagą, taikomą vaikui ir kiekvieną bendravimą su juo.

Marija Montessori (1870-1954) buvo pirmoji moteris Italijoje gavusi medicinos daktaro laipsnį. Gydydama vaikus, ji pastebėjo, kad kaikuriuos vaikų ligos yra ne kas kita, kaip normali reakcija į nenormalų suaugusiųjų elgesį su vaikais. Montessori susipažino su Seguin'o metodu, taikomu atsilikusiems vaikams, ir jai kilo mintis pritaikyti tą metodą normaliems vaikams. Ji gavo puikius rezultatus. Susirūpinusi ypač neturtingų vaikų auklėjimu, ji pradėjo steigti "vaikų namus" Italijoje, ir jos idėjos plito po visą pasaulį. Montessori metodas atmets žaislus ir juos pakeičia mokeline medžiaga. Pagaminto žaislo vaikas negali išardyti ir atgal sudėti, – ir tas nestimuliuoja jo galvosenos, todėl yra bevertis. Montessori atmets nerealių pasakų sekimą ir abstrakčių būtybių įvedimą į vaikų sąmonę. Jokio abstrakto. Visi įspūdžiai turi ateiti per pojūčius – regėjimą, girdėjimą, uoslę, skonį ir ypač – lytėjimą. Montessori tiki, kad dažnas mūsų psichinis atsilikimas yra pasekmė atsilikusio lytėjimo, kur's civilizacijai plintant vis labiau atsilieka. Nenuostabu, kad šitos mintys atrodo neįtikėtinos daugeliui pedagogų teoretikų. Todėl kalbėti apie Montessori metodą Lietuvoje – tai reiškia kalbėti apie Mariją Varnienę.

Marija Kuraitytė Varnienė gimė 1886 metais rugpjūčio mėn. 26 d. Bakaičių dvare, Girkalnio valsčiuje, Raseinių apskrityje. Dar maža būdama, Marija buvo išvežta į Petrapilį, kur išėjo mokslus. Mokslo pradžia gavo institute, o 1904 metais, būdama 18 metų baigė valstybinę Petropavlovsko gimnaziją, svajodama studijuoti mediciną. Į universitetą medicinai studijuoti anais laikais priimdavo 21 m. amž. Marija įstojo ir baigė genekologijos institutą.

1906 m. mirė Marijos tėvelis, kas pakeitė jos gyvenimo eigą. Tais pat metais Marija išvyko į Šveicariją, kur jos sesuo Stasė – Miko Petrausko žmona – studijavo pedagogiką. Marija, belankydama paskaitas, irgi susidomėjo pedagogika. Grįžusi į Petrapilį Marija baigė dvimečius pedagoginių žaidimų ir gimnastikos kursus, šalia studijuodama gydomąją gimnastiką ir masažą. Nuo 1908 iki 1910 metų dėstė gimnastiką privačiose ir valstybinėse gimnazijose, 1911-1914 lankė Šeniavskio Liaudies Universitetą – pedagoginį skyrių, ir 1912 metais su kitais pradėjo organizuoti kursus aikštelių vedėjoms. Aikštelių darbas buvo stebimojo pobūdžio, kas vedė Mariją prie montessorinio metodo, kuris irgi remiasi stebėjimu. 1916-1917 metais Marija organizavo ir prižiūrėjo vaikų aikšteles Maskvos miesto centre ir jo apylinkėse. 1917 metais persikėlė į Voronežą, kur buvo gimnazijos bendrabučio vedėja – auklėtoja. 1918 m. Marija grįžo Lietuvon, ir čia išvystė savo pedagoginę veiklą. Vilniuje, Vytauto Didžiojo gimnazijoje, įsijungė į pedagoginį darbą. 1919 m. Marija kartu su Vabalu Gudaičiu buvo komandiruota į Mask-

vą, kad susipažintų su priešmokykline veikla ir aplanėtų ten vykstančią priešmokyklinio amžiaus vaikų parodą. Tais pačiais 1919 m. rugsėjo mėn. 28 d. kanau-ninkas Juozas Tumas sutuokė Mariją Kuraitytę su dailininku Adomu Varnu Šv. Mikalojaus bažnyčioje Vilniuje.

1921 m. jie persikėlė į Kauną ir M. V. bandė įsijungti į pedagoginę veiklą, bet rado didelį pasipriešinimą ir pasijuto labai vieniša. Ji nusprendė iš viešojo gyvenimo pasitraukti ir padėti savo vyrui jo tapybos darbe. Bet neilgai ji taip ilsėjosi. 1923 m. Marija nuvyko į Prahą kur baigė ritminės gimnastikos kursus pagal Jaques Dalcroze metodą. 1927 m. ji pradėjo vaikų darželį su karininkų šeimų vaikais, skaitė paskaitas motinoms Ramovėje. Šis darbas ilgai nesitęsė. Tais pačiais metais M. Varnienė atidarė savo privatų darželį, kuriame ji dirbo iki 1929 metų pabaigos, kada išvyko į Romą, Italiją, į tarptautinius Montessori kursus. Uždariusi savo darželį, važiuodama į užsienį, ji pasiskolino 5000 litų iš Švietimo Ministerijos, ir kaippo garantiją padėjo savo vyro kelis paveikslus. Baigusi kursų ji grįžo visai be sveikatos, sirgdama anemija ir kovojanti su mirtimi. Po metų Marija atidarė savo Montessori vaikų namelius Kaune ir vienerių metų vedėjoms ruošti kursus. Vėlykų atostogų metu ji vėl išvyko į tarptautinį kongresą Romon, kur nuvežė savo auklėjamų vaikų darbelius. Romoje ji susitiko su Jean Piaget. Tai buvo pirmasis Montessori tarptautinis kon-

Seserys Kuraitytės 1900 m., iš k. Marija (Varnienė), Stasė ir Jadvyga

gresas, vėliau Marija kas dveji metai vykdavo į Montessori kongresus. Tais pačiais metais seserys Širdietės organizavo dviejų mėnesių savo darželių vedėjoms ruošti kursus ir pakvietė Mariją Varnienę dėstyti Montessori metodą. Širdietės priėmė Varnienę labai nuoširdžiai: jos parodė daug susidomėjimo Montessori metodu. Viena kursantė sudarė gražų Montessori medžiagos albumą, kuris buvo nuvežtas į Kopenhagą 1937 metais ir ten išstatytas parodoje susilaukė pasisekimo. 1932 metais kursas baigė Domė Petrutytė, kuri tapo M. Varnienės nuolatine bendradarbe ir jos nepamainoma talkininke. 1934 m. M. Varnienė su D. Petrutyte nuvyko į tarptautinius Montessori kursus Nicoje, kurie buvo specialūs ir pritaikinti praktiškai dirbančiom su vaikais. Iš Lietuvos dar dalyvavo Galpernaitė, kuri vadovavo žydų vaikų darželiams ir daktarė Ona Narušytė, Šv. Vincento Draugijos siunčiama ir tos draugijos subsidijuojama. Į tuos kursus dailininkas Varnas atsiuntė Lietuvoje darytas vaikams priemones, kad Montessori patvirtintų. Pati Montessori nustebo šių priemonių grožiu ir preciziškumu. Montessori buvo kilusi mintis suruošti Pabaltijos Montessori kursus su centru Kaune. Varnienė kreipėsi į visas galimas įstaigas, bet negavo niekur pritarimo, jokios mažiausios finansinės paramos, ir tuo reikalas baigėsi.

1934 m. kaip jau minėjau, Varnienė baigė antruosius Montessori kursus Nicoje ir gavo leidimą atstovauti Montessori metodą, visoje Lietuvoje, tikrinti darželius bei kursus, kurie naudojo Montessori vardą, bet jos metodo nesugebėjo taikyti. Tais pačiais metais, grįžusi iš Nicos, Varnienė įsteigė Lietuvos Montessorinę draugiją. Jos narių tarpe buvo V. Lozoraitienė, baigusi tarptautinius Montessori kursus Romoje, kunigas V. Mažonas, baigęs kursus Oxforde, prof. St. Šalkauskis, dail. Adomas Varnas, kunigas J. Vincius. Kun. Vincius buvo atvykęs iš Amerikos ir jis susižavėjęs Montessori metodu, kvietė Petrutytę atvažiuoti į Ameriką ir įsteigti Montessorinę mokyklą jo parapijoje, Illinojuje. Draugija turėjo iš viso 20 narių.

1936 m. Lietuvos valdžia subsidijavo darželiams steigti draugijas. Ypač rėmė jų kursus darželių vedėjoms ruošti. Tas dar labiau padidino antagonizmą tarp trijų esamų pakraipų: Lietuvos Vaiko, Šv. Vincento ir Montessori draugijų. Vaiko draugija gaudavo

pašalpą iš Šviet. ministerijos, Šv. Vincento draugija buvo katalikiškų organizacijų remiama, tik viena Montessori draugija, naujokė, jokios paramos neturėjo. Dirbti tokiose sąlygose buvo labai sunku. Skirtumas tarp tų draugijų irgi buvo esminis. Lietuvos Vaiko ir Šv. Vincento dr-jos pradžioje dirbo pagal Froebelio metodą, vėliau jos įvedė mišrų metodą, Montessori darželiai liko ištikimi jos metodui: buvo dirbama besivadovaujant vaiko jautriniais perijodais, žadinant vaikų savarankiškumą. Montessori vaikų namelių darbas skyrėsi nuo kitų darželių: vaikai buvo drausmingesni, labiau susikaupę, kitokie. Tas neatnešė pasisekimo šio metodo sekėjoms, atvirkščiai. Švietimo ministerija labiau rėmė Lietuvos Vaiko dr-ją. Kai buvo atvaduotas Klaipėdos kraštas ir atsirado proga ten steigti darželius, Švietimo ministerija nedavė nei cento Montessori dr-jai ir visus darželius ten pavedė steigti Vaiko dr-jai. Montessori dr-jai nebuvo galimybės plėsti savo darželių. Darbas ėjo ne plitimo, bet gilinimo linkme. Buvo tobulinamos priemonės dirbti su vaikais, polemizuota su žurnalu "Motina ir Vaikas", buvo verčiami Montessori veikalai į lietuvių kalbą. Buvo bandyta susitarti su Vaiko Draugija. Bet tas nedavė jokių rezultatų, nes buvo reikalaujama atsisakyti nuo Montessorinio metodo, jieškant savo, lietuviško metodo.

Trys draugijos turėjo savo kursus ir jiems pasibaičius buvo leista M. Varnienei atidaryti keturių skyrių pr. mokyklą prie Vaikų Namelių, o tos mokyklos mokytojai Domei Petrutytei buvo paskirta alga. 1936 metais Varnienė dalyvavo su savo mokyklinėmis priemonėmis žemės ūkio parodoje Kaune ir už priemonių gamybą gavo sidabro medalį. 1937 m. tarptautiniame Montessori kongrese Kopenhagoje Adomas Varnas skaitė paskaitą, kur jis įrodė, kad Montessori piešimo metodas ne tik padeda rašybai, kaip buvo skelbiama, bet padeda vaikui išvystyti techniką piešti ir palengva pagauti laisvojo piešimo principus.

1940 m. Montessori mokykla išleido pirmąją mokiinių laidą. Tų pačių metų vasarą bolševikai suvalstybino darželį, mokyklą ir visas mokslines priemones. Vaikų darželio darbas iš esmės pasikeitė. Varnienė gavo biednuomenės nedisciplinuotus vaikus. Jų buvo 50 ir su jais buvo dirbama nuo 8 val. ryto iki 5 val. po pietų. Kaiminystėje esantys darželiai "papildė" Varnienės darželį, atsiųsdami neklaužadas, nesuvaldomus

Stasiuku Ragaišiu Kaune 1931 m.

Stasiuku Ragaišiu Kaune

vaikus ir atidavė Montessori sistemai juos auklėti. Vaikai ateidavo nešvarūs, netvarkingi. Iš pradžių visas spintas ir priemonės reikėjo rakinti. Bet montessorinio mokymo pasekmės buvo greitai pamatytos. Kalėdų eglutė praėjo gerai, o jau pavasario parengime vaikai dalyvavo eisenoje, kaip gerai išauklėti ir gerai prižiūrimi vaikai. Tai buvo tikro, nemaišyto montessorinio metodo dėka. 1941 m., vokiečių okupacijos metu, M. Varnienė dirbo su dar didesniu skaičiumi vaikų. Buvo dirbama nuo 8 v. ryto iki 4 v. po piet. Vėl veikė montessorinė mokykla, skirtinga nuo buvusios mūsų sistemos: medžiaga duodama vaizdi ir naudojamas ypač lytėjimo pojūtis. 1944 m. tėvų Jėzuitų bažnyčioje įvyko montessorinių vaikų pirmoji Komunija. Kas joje yra dalyvavęs žino, koki gilių įspūdį ji paliko susirinkusiems ir joje dalyvavusiems vaikams.

1944 m. darbą reikėjo nutraukti, ir ilgų metų sąjonės ir dirbtas darbas sudužo į šipulius: reikėjo palikti montessorinę medžiagą, fotografijas, viską, ir eiti, kaip kad visi tremtiniai ėjo, į nežinią. Atsidūrusi Ravensburge M. Varnienė vėl ėmėsi darželio ir mokyklos darbo. Sąlygos buvo primityviausios: nebuvo net popieriaus, jau nebekalbant apie kitokias medžiagas. Savo vyro, Adomo Varno, padedama ir D. Petrutytės darbu remiama M. Varnienė išlaikė Montessori m-klą iki 1949 metų. Tais metais jie emigravo į Ameriką.

M. Varnienės kova už montessorinį metodą buvo kova už nesuprastą vaiką. Paprastai pedagogikoje žmonės ieško konkrečių receptų: ką aš turiu daryti, kad mano vaikas neišdykau? Tų receptų niekas negali duoti. Tam reiktų "stebuklų". Jeigu jūs jų nepadarote, visuomenė jums netiki. M. Varnienė kartais padarydavo "stebuklus", bet jai ir tada netikėjo. Jeigu jums reikia visuomenės pagalbos, kaip jūs tą visuomenę įtikinsite, jeigu ji jūsų neklauso? Tai yra jos tragedija

— jos balsas — šaukiančios tyruose. Jos didybė yra tame, kad ji niekad nenustojo šaukusi ir kalbėjusi. Nuo 1930 metų iki šių dienų Varnienė yra vis ta pati Marija Varnienė: kovojanti už mažo vaiko teises. Ji gali pasidžiaugti gautais rezultatais ir liūdėti, kad yra tiek daug pavydo ir tamsumo pasaulyje.

Atvykusi į Ameriką, M. Varnienė turėjo rūpintis kasdienine duona, čia visų likimas buvo tas pats. Jokios organizacijos, kuri būtų rūpinusi profesionaliais atvykusiais iš Europos nebuvo. Mūsų pirmoji emigracija, kilusi iš rankų darbo žmonių, ir į mus visus žiūrėjo savo požiūriu: eikite į fabriką ir užsidirbkite duoną, čia ponų nėra. Jau nebejauna būdama, M. Varnienė eina nustatytu keliu — į fabriką. Ji tenai išbuvo 7 metus, savo prakaitu pelnydama duoną. Savaitgaliais ji skaitė paskaitas motinoms, aiškindama montessorinio auklėjimo principus, mokydama motinas, kaip reikia elgtis su savo vaikais. Įsigijusi pastogę ir šiek tiek užsitikrinusi materialinę padėtį ji ėmėsi konkretaus vaikų auklėjimo darbo.

Vos tik atvykusi į Ameriką 1949 m. M. Varnienė pradėjo belstis į lietuvių širdis ir protą, besistengdama organizuoti vaikų priešmokyklinį auklėjimą. Savo kilnią misiją ji pradėjo nuo klebono, seselių, organizacijų vadovų, pedagogų ir visuomenininkų. Bet visi buvo užimti ir niekam nerūpėjo mažasis vaikas. Tada M. Varnienė pradėjo kalbėti į motinas, turinčias mažų vaikų, aiškindama joms vaiko raidos prasmę ir reikimą padėti vaikams jų išsivystyme. Ji kartu su D. Petrutyte pradėjo pedagoginį, konkretų darbą, dėstydamos šeštadieninėje mokykloje prie Šv. Mykolo parapijos. Jos taikė Montessori principus bei naudojo savo Vokietijoje pagamintą medžiagą. Kas sekmadienį tėvams buvo daromi pedagoginiai pasikalbėjimai.

1957 m. Varnienė suorganizavo paskaitų ciklą. Paskaitas skaitė D. Petrutytė Varnų privačiame bute.

Klausytojų tarpe buvo dr. J. Adomavičius, dr. O. Vaskevičiūtė, dr. Rugienė ir ponija Sofija Blažienė. 1958 metais Varnienė sušaukė visuomenės veikėjų susirinkimą, kur buvo svarstoma įsteigti kokią nors instituciją, kuri rūpintųsi vaikų auklėjimu. Tuo tarpu Varnienė praktiškai dirbo – įsteigė Montessorinį židinėlį ir paėmė auklėti 5 metų nekalbančią mergaitę Irenutę. Po pusantrų metų įvyko tikras stebuklas: mergaitė pradėjo kalbėti, rodė inteligencijos žymes ir buvo gražinta į motinos namus. Bet kas gi tiki stebuklais, kai jie įvyksta? Liudininkų ir šiandieną yra, bet kaip jie aiškina šios mergaitės tokį pasikeitimą? Prie židinėlio buvo suorganizuotas paskaitų ciklas, pavadintas „Naujas vaikas“ ir buvo pravesta 15 paskaitų. Šios paskaitos atidarė motinoms naujus horizontus ir padarė daug gero, nurodydamos kaip taikyti montessorinį metodą namie. Motinos norėjo pradėti darbą tęsti ir pradėjo rūpintis kaip gauti bet kokias patalpas židineliui, nes privatus M. Varnienės ir D. Petrutytes rėmimas buvo perdidelė auka vaikų židineliui mūsų turtingoje Amerikoje. Entuziasčių būrelis su ponija E. Paužuolienė kreipėsi į kaikuriuos svarbius asmenis ir seseris kazimierietes, prašydamos kokios nors kuklios patalpėlės, kur galima būtų pradėti darbą su vaikais. Jų kreipimasis nedavė rezultatų: neatsirado nei vieno kambario didžioje Čikagos kolonijoje vaikų darželiui įsteigti.

Varnienės montessorinės idėjos skleidimą uoliai sekė senosios lietuvių kartos visuomenės veikėja ponija K. Katkevičienė. Ji lankė paskaitas ir ypač buvo nustebinta megaitės Irenutės padaryta pažanga. Katkevičienė pažadėjo Varnienei bet kuriuo būdu gauti reikalingą paramą židineliui. Katkevičienė kreipėsi į a.a. poną J. J. Bachuną prašydama paramos, ir ji tą paramą gavo. 1958 m. lapkričio mėn. 21 dieną A. L. Montessori Draugijos Steigiamojo Susirinkimo metu Katkevičienė įteikė Marijai Varnienei \$1000 čekį su tokiu lydraščiu: „Mieloji ponija Katkevičienė, Šią \$1000 auką skiria M. Varnienės Lietuvių mokyklos reikalams Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Centro Valdyba. Sėkmės: (pas.) J. J. Bachunas.“

Senosios kartos lietuviai yra duosnesni visuomenės reikalams. Jie pastatė bažnyčias, steigė organizacijas. Todėl nenuostabu, kad Montessorinio judėjimo kartinį dolerinį pamatą padėjo senosios emigracijos ranka, ponios Katkevičienės ranka. Įteikdama čekį, Katkevičienė kalbėjo: „Mieloji montessorininke, p. Varniene, – ką pažadėjau, tą ištesėjau. Manau, pradžiai užteks. Dabar užsąvokite pačias svarbiausias auklėjimo priemones, o toliau, šiandien įsisteigusi Montessori dr-ja parūpins Jums ir daugiau lėšų, kad jūsų pradėtasis darbas plėstųsi, stiprėtų ir klestėtų.“

M. Varnienės veikla Amerikoje neliko be įtakos amerikiečių visuomenei už lietuvių kolonijos ribų. Ios pagamintas filmas „Montessori in the Home“ dirbant su vaikais, buvo rodomas Čikagos universitete ir buvo panaudotas bendrame psichologų suvažiavime Čikagoje. Buvo gauta daug laiškų giriančių M. Varnienės ir D. Petrutytes darbą, ir stebintis jų sėkmingu darbu su mažu vaiku.

Atrodė, kad Montessori dr-ja įkūrė židinėlį ir pra-

dėjo darbą. Bet niekas taip tiesiai neina gyvenimo takais. Iš šios draugijos atskilo kita draugija, ir prasidėjo visokeriopos nereikalingos polemikos ir nereikalingi jausmai. Priėjo prie to, kad Varnienės išlaikomas vaikų židinėlis buvo apskųstas Welfare departamentui ir buvo atsiųstas žmogus patikrinti Varnienės vedamą vaikų židinėlį. Tikrintojai rado viską tvarkoje, patys susižavėjo ten vedamu darbu ir davė leidimą židineliui priimti vaikus, juos mokyti ir globoti. Montessori dr-ja dirba savo darbą toliau, tapdama vargo mokykla lietuvybei saugoti, nes montessorinis metodas palengvina darbą mokant gramatikos ir kalbos. Tos draugijos laimėjimas buvo Sv. Kazimiero seserų suruoštame mokytojų subūrimė Montessori metodo išdėstymas, kurį pravedė D. Petrutyte ir sužadino susidomėjimą Montessori sistema. Dalyvavo 150 mokytojų, kurioms Montessorinis metodas buvo naujiena. Seserys susižavėjo juo. Jos atsiuntė padėkos laišką M. Varnienei ir D. Petrutytei, žadėdamos kreipti daugiau dėmesio į vaiko natūralius reikalavimus. D. Petrutyte buvo pakviesta į Evanstoną, kur ji skaitė paskaitą tėvams, kurių vaikai lanko montessorinę amerikiečių mokyklą. Seserys pranciškietės (amerikietės) aplankiusios Varnienės židinėlį, taip juo susižavėjo, kad nusipirkusios visas montessorines knygas ir medžiagą, įsteigė montessorinį darželį pas save. Čikagoje lankėsi amerikiečių Montessori draugijos pirmininkė W. Rambush ir skaitė paskaitą Jaunimo centre apie Montessori metodą. Tai vis pasekmės mūsų montessorininkės M. Varnienės, kuri nenuilstamai dirba tiek praktinėje, tiek teoretinėje srityje, skelbdama Montessori metodą ir juo gelbėdama savo tautiečius išlaikyti mūsų lietuvišką kultūrą ir jos puoselėjimą.

1966 m. birželio 24 d. spaudos ir visuomenės atstovai buvo susirinkę pasigėrėti neįprastu dalyku. Buvo įsteigtas naujas vaikų židinėlis: Varnas-Montessori Centras, Inc., 4048 W. 59 St., Chicago, Ill. Tai erdvūs ir platūs rūmai, kurie kainavo \$70.000, suprojektuoti inžinieriaus Skomanto ir pastatyti V. Petrausko. Daug darbo yra įdėjęs ir dail. Varnas su savo paveikslais ir savo patarimais. Čikagos lietuviai gali didžiuotis, kad jie sugebėjo, kad ir su svetimtaučių pagalba įsigyti rūmus, kur didžiosios pedagogės Marijos Varnienės ir Marijos Montessori idėjos galės būti skleidžiamos ir įgyvendinamos.

Marija Varnienė yra nepaprasta moteris: savo ilgo gyvenimo kelyje ji yra parodžiusi didelį užsispyrimą, didelę energiją, ir didžiausią meilę mažam vaikui, kurio visas pasaulis nemato ir nesupranta. Tebūna jai garbė ir padėka už jos darbą ir meilę, ateinančios kartos jai sumokės tuo pačiu. Čikagoje rūmai su jos vardu yra simbolis: Varnas-Montessori, mūsų ateinančios kartos tautinis atgimimas ir ateitis. Ar užteks vaikų bent dalinai užpildyti didelius ir gražius namus, ar užteks lietuviškų vaikų tam, mes nežinome. Čia jau mūsų visuomenės reikalas: ar mums rūpi lietuviybė ir kokia, priklauso nuo mūsų. Ponios Varnienės pastangos už mažo vaiko lietuvišką raidą yra mums duotos, ar mes jomis pasinaudosime, tai mūsų reikalas. Bet – žiniosime, kad buvo didžioji pedagogė ir didžioji lietuvininkė, kurios vardas yra Marija Varnienė.

KAIP MOTERYS ŽIŪRI

I KITAS MOTERIS

P. GAUČYS

Moters prigimtyje glūdi neapykanta kitoms moterims, nor moterys stengiasi tai užginčyti bei pridengti. Užtenka tik pažvelgti į moterų tarpusavio santykius, kad pamatytume, jog už dirbtino mandagumo formų slepiasi priešiškus.

Paprastčiausia ir švelniausia tokios laikysenos forma atsiskleidžia tam tikru pataikūnišku būdu: „Brangioji, kokia tu graži! Bet, ar tik truputį nepastorėjai? . . .” „Iš tikrųjų, ji labai patraukli! Atrodo kaip didelė šviesiaplaukė žiurkė”. Tokią švelnią pavydo formą matome visokio amžiaus ir įvairiausių socialinių bei kultūrinių pakopų moteryse. Ji susijusi su įvairiausiom priežastimis, pradedant atviru moterišku rungtyniavimu dėl įtikimo vyrams ir baigiant varžybosmis viešame ir privačiame gyvenime. Nuolatinis priešiškus, pastebimas tarp tos pačios grupės moterų, kilęs dėl visko, kas gali būti laikoma socialiniu pranašumu: dėl geresnės rūšies ir brangesnio automobilio, dėl gražesnių ir brangesnių rūbų, dėl stambesnį atlyginimą gaunančio vyro, dėl mokykloje pasižymėjusių vaikų. Taip pat yra moterų, save laikančių dorumo pavyzdžiu, kurių puritoniška laikysena smerkia tuo ar kitu atžvilgiu „prasikalstančias”. Yra nesulaikoma negražių neapykanta „gražiosioms”. Lygiai kaip neišvenigiamas senstančiųjų priešiškus jaunosioms.

Nesvarbu kaip giliai šitie įžeidimai slepiami, nesvarbu užsispyrimas, kuriuo jie paneigiami, yra faktas, kad jie nuolat ir nuolat vyksta moterų santykiavimuose. Viena įdomiausių moteriško rungtyniavimo formų reiškiasi tarp profesinę karjerą praktikuojančių moterų. Čia pasirodo speciali rungtyniavimo forma, visad labai aštri, kuri, iš paviršiaus žiūrint, ribojasi tik tarnybos klausimais, tačiau tikrumoje dėl to, ką kiekvienos grupės narė jaučia kitų moterų atsiekimo atžvilgiu: čia pasireiškia išdidumas, įtarinėjimai, pasipiktinimas ir pavydas.

Meniško nusiteikimo moteryse priešiški jausmai atviriausiai išsakomi. Operų solistės, kurių stiprūs pavydo ir rungtyniavimo prasiveržimai jau laikomi tradiciniais, dažnai viena kitą vadina „riebiom bobom” ar „kudakuojančiom vištom”. Artistės irgi yra garsios savo žiaurumu varžovėms. Jos dažnai mėgsta apsime-teliškai rodytis entuziastėmis kitų atžvilgiu. Sakoma, nesą artistės, kuri nepasakytų kitai, jog jos vaidyba buvo nuostabi, nepaprasta, puiki, dieviška. Tačiau, tikras dalykas, kad tai, ką ji iš tikrųjų jaučia, pasakys tik šiai negirdint. Nėra abejonės, kad moterys, kurių profesinis gyvenimas priklauso nuo publikos plojimų, yra pernelyg jautrios, pernelyg savimylės dėl savo sceninio darbo. Todėl nenuostabu, kad jų tarpe vyksta stiprus rungtyniavimas ir konfliktai. Kiekvienoje profesijoje, kur asmeninė išvaizda yra lemiamos reikšmės,

O. KIRNAITĖ

MERGAITĖ

galima laukti tuštybės ir pavydo augščiausiam laipsnyje.

Daug keisčiau susidurti su panašiu elgesiu kitų profesijų moterų tarpe. Nėra paslaptis, kad rungtyniavimas, vykstant tarp biznio pasaulio moterų, yra toks kietas ir beatodairiškas, kad dažnai stebina vyrus. Yra tikra, kad žiaurus rungtyniavimas biznio srityje vyksta ir tarp vyrų, tačiau, bendrai imant jie laikosi tam tikrų garbės dėsnių bei taisyklių, daugiau ar mažiau prisilaikomų šaltajame kare. Vyrų irgi gali būti pavydūs ir pavydėti vieni kitiems, bet to netaiko kitiems vyrams tik todėl, kad jie vyrai. Draugaują tarpusavy palieka ištikimi ir daug dažniau nei moterys, linksta pasitikėti vieni kitais. Jie nevisada žiūri su įtarimu į kitus, ir, bendrai imant, neišnaudoja savo draugų, kaip savo sekmės pakopą.

Mažai yra moterų, kurių pasisėkimai neužkliūva kitoms. Tokiomis buvo, imant tik amerikietes, Eleonora Roosevelt, Helen Keller ir gal amerikietė tapytoja Moses. Bet yra ir tokių, kurių laimėjimai, atrodo, erzina visas kitas, ne vien tik tas, kurios dirba toje pačioje srityje ar giminingose. Clare Boothe Luce — rašytoja, dramaturgė, žurnalistė, diplomatė ir „Time Inc” savininko žmona, daugelyje sričių turėjusi nepaprastą pasisėkimą, sukeldavo begalinį pavydą kitoms.

Moterų įsijungimas į profesijas didėjo atitinkamai jų politiniam, socialiniam ir finansiniam išsilavinimui. Tais laikais, kai jos dar kovojo už balsavimo teisę, tos, kurios įsijungdavo į pilietines kovas, tai darė gražaus pasišventimo dvasioje, kuriame nebuvo rungtyniavimų. Tada jos nejaudė reikalo baknotis į pašones. Panašiai buvo ir tada, kai joms reikėjo kovoti prieš vyrų prietarus biznio srityje; jos buvo taurios ir nuoširdžiai stebėjosi vienos kitomis, ypač tomis, kurios buvo laikomos kurios nors srities pionierėmis. Jos jautėsi viena

kitai artimos ir džiaugėsi savo pasisėkimais, nejaudė pavydo ar skriaudos. Tada moterys buvo karštos kitų moterų šalininkės, nes jų dalyvavimas didelėse varžybose buvo nežymus. Tačiau jų skaičiui vis didėjant, visa pakito. Kiekviena ėmė veikti savo išmanymu, o vėliau užmiršo visus rungtyniavimo dvasios dėsnius.

Tačiau reikia pripažinti, kad jos, besivaduodamos geriausia bandradarbiavimo dvasia, sugeba įvykdyti nepaprastų žygdarbių karų, potvynių, epidemijų ir kitokių neįprastų nelaimių metu. Taip pat gali būti švelnios ir gailėstingos, kai jaučia, kad jų pagalba yra būtina kitoms, menkesnės sėkmės moterims, kai jos jokiame srityje nesudaro joms gresmės. Jų švelnios širdys jaudinasi, matydamos kitų nedalią. Bet, matyt, jos negali šaltai žiūrėti į kitų moterų pasisėkimus, ar tikriausiai į pasisėkimus savo aplinkoje. Jos gali jaustis sužavėtos svetima sėkme, netgi gali ją vertinti, tačiau, to nepaisant, laiko ją nepataisomai erzinančia.

Koks tokios jausenos pagrindas? Vyrai supranta tą apraišką kaip vieną ar kitą lyties pavydo formą. Jie įpratę sakyti, kad tai paprastas dalykas: moterys nekenčia kitų moterų todėl, kad jaučiasi esančios varžovėmis dėl vyrų dėmesio. Tačiau moterys atmeta tokią prielaidą, kaip vyrų išsigalvotą mistifikaciją, vyriškos tuštybės vaisių. Jos aiškina, kad yra du moterų tipai, įvairiai atsiliepią į tokią padėtį: to, kurios neigia betkokią antipatiją savo pačių lyčiai, ir tvirtina, kad turi daug draugų, kuriomis jos žavisi; ir yra moterų, kurios neneigia to antogonizmo, bet atmeta tvirtinimą, jog vyrai yra jo priežastis. Pirmosios grupės moterys, tvirtinančios, kad dauguma jų geriausių draugų yra moterys, dažnai įvykdo piktus ir išdaviškius smūgius, pridengtus draugiškumo kauke. Antrojo tipo moterys, įskaitant ir tas, kurios atvirai pažymi nemėgstančios dirbti su moterimis ar kitomis moterimis, ir prisipažįsta turinčios mažai draugų, savo entuziazmo stoką savo lyties atstovėms aiškina moterišku menkumu, vaidmainyste, vulgarumu ir kitomis ydomis, būdingomis moterų būdai ir intelektui.

Kaikurios moterys sociologės šitokią prielaidą laiko neturinčia pagrindo, kai iš arti stebimi moterų santykiai grynai socialinėje srityje: draugiškuose susitikimuose, vestuviniuose bendravimuose ir visose kitose jų gyvenimo srityse, kuriose varžosi su kitomis dėl vyrų jomis žavėjimosi.

Žinoma amerikietė rašytoja, Helen Lawrenson, sako, kad ji gali ramiai skaityti vyrų raštus ar jų straipsnius, nejausdama jiems priešiško nusiteikimo. Jai netgi labiau patinka kai vyrai, o ne moteris ją pagiria. Taip pat, ji nedvejojama pagiria žymias mirusias moteris rašytojas ar veikėjas, kartais netgi ir tebegyvenančias, jeigu jos stovi toli už jos raštų ribos. Tačiau, kai eina reikalas apie moteris kritikes ir žurnalistes, tada jos reagavimas būna žymiai sudėtingesnis. Esą tas jos reagavimas nieko bendra neturįs su faktu, kad tos rašytojos esančios geresnės ar blogesnės už ją. Ča, esą, eina reikalas apie pavydo ir pykčio kibirkštis, kurių visai nejaustų betkuriam vyriškos lyties rašytojui. Ypač kai kalbama apie Mary McCarthy, jos reagavimas esąs dar sudėtingesnis dėl pykčio, kurį jai sukelia nuolatiniai tvirtinimai, jog ji esanti panaši į M. McCarthy, nors kaip kuriais atžvilgiais tai esanti tiesa. Prie to dar prisideda jos nuolat girdimi tvirtinimai, jog M. McCarthy esanti "gal pati inteligentiškiausia pasaulio moteris". Anot jos, tas posakis, visu tikrumu galima tvirtinti, yra ne moters ištartas.

Taip pat, H. Lawrenson pažymi, kad skaitydama sau giminingos rašytojos kūrinį, atsidėjusi ima jį analizuoti ir dažnai juo susižavi, tačiau kažkas jos viduje godžiai laukia kokios ydos ar klaidos, nors ir menkiausias: argumentavimo logikoje, pasakojime, stiliuje, atskleistuose jausmuose, ir netgi politinių tendencijų atžvilgiu, net ir pati skyryba neišvengia jos dėmesio. Neradusi jokios ydos, ji jaučia savotišką nusivylimą. Gi priešingu atveju, su palengvėjimu atsidūsta ir jaučiasi patenkinta. Taip pat ji jaučiasi patenkinta matydama savo profesijos drauges televizijoje besinerinančias ir nepatrauklias.

Jeigu ji būtų vienintelė taip jaučianti rašytoja, tai būtų galima priskirti būdo silpnumui, nevertam didesnio dėmesio. Tačiau ne ji viena panašiai jaučia. Įvairiais atvejais ir kitos rašytojos pasisako panašiai besijaučiančios, nors gal labiau rezervuotai. Ar tai turi kokią ryšį su lytimis, ar tik eina reikalas apie profesinį rungtyniavimą? Sociologės pažymi, kad ir augščiausio intelekto profesinį darbą dirbančiose moteryse esą išlikusių barbariškų pradų. Anot jų, laisvos nuo visokių išgalėjusių įpročių moters pagrindinis uždavinys yra suradimas tinkamo vyro žmonių giminei tęsti. Visa kita esa civilizacijos ir kultūros anėdėlis. Ar tuo būdu neatrodo gyvastinga laikysena profesiją turinčios moters prieš varžovę, kuri jos pašamonėje atspindi seną atavistinį rungtyniavimą dėl vyro?

Viename neseniai televizijoje prarastų pokalbių, garsių dalyvių tarpe buvo prof. Ashley Montagu ir p-lė Zsa Zsa Gabor. Buvo keliamos įvairios temos. Viena jų buvo tokia: "Ką moterys jaučia viena kitai?" P-lė Gabor nedvejojama atsakė: "Neapykantą! Jos jaučia viena kitai didžiausią pavydą". Paskui, kiek pagalvojusi, pridūrė: "Žinoma, tai neliečia manęs. Kalbu apie kitas, aš esu išimtis".

Moterys nelaiko p-lės Gabor kalbančios konservatorių vardu. Jos veiklos sritis labai pažėidžiama, o ypač kiek tai liečia moteriškas varžybas. Tuo metu tą jos nuomonę karštai gynė prof. Montagu. Jeigu klausimas būtų buvęs: "Ką jaučia vyrai kitų vyrų atžvilgiu?", neįmanoma, kad kas nors iš jų būtų atsakęs: "Jie nekenčia vienas kito".

Nors moterys parodo nepaprastą dėmesį kitų moterų kasdieniniam užsiėmimui, asmeniškiausiom smulkmenom: ką valgo, kokiom ligom serga, kaip gyvena, – tokio smalsumo pagrindas gan įtartinas. Sociologės pažymi, kad moterys, netgi normaliausios, kartą išgyvenusios "geriausių draugų" kolegijos laikotarpį, praranda bešališkumą savo lyties atžvilgiu. Esą vyrai nepatiria tokios rūšies pasikeitimų. Draugystė, kurią jie jaučia kitiems vyrams, praktiškai išlieka tokia pati jaunystėje ir brandžiam amžiuje.

Ar visa tai remiasi biologiniais skirtumais, kurių jokie ūkiniai, politiniai ar sociologiniai pakitimai nesugebės išdildyti? Čia suminėtos nuomonės remiamos pačių moterų pasisakymais. Jos neabejoja, bendrai imant, kad moterys jaučia viena kitai antipatiją. Ar tas priešiškas pasireiškia dėl moterų varžybų dėl gyvenimo draugo. Aišku, čia neįmanoma duoti kokią galutinį atsakymą. Gal jis glūdi kiekvienos moters sieloje.

Šis straipsnis paremtas išimtinai amerikiečių moterų rašytojų ir sociologų pasisakymais. Autorius nesima spręsti kiek šios amerikiečių moterų mintys gali būti teisingos kitų tautų, taigi ir lietuvių moterų atžvilgiu. Jis įsitikinęs, kad lietuvių moterys pasižymi didesne pusiausvyra ir yra mažiau pavydžios kitoms.

*Gera, kad yra naktis —
mes kalbėsime apie dieną,
ir tu nematysi mano ašarų,
mes mylėsime,
ir tu nematysi mano nerimo.*

*Gera, kad yra naktis,
ir tu nematai
mano tamsos.*

AKMENS BROLIŲ TARPE

*Išeik, išeik
iš miesto,
kur našlaitis augai
akmens brolių tarpe:
jie nemylėjo tavęs,
niekada nemylės.*

*Išeik, išeik —
nepriglaus tavęs
miesto akmenys ir
belapiai, apkarpyti medžiai
nedengs nuo lietaus.*

*Gal žemėje, kur saulė teka,
girios pakrašty
tu rasi namus,
ir žemė
tave priims,
priims ir atpažins.*

*Gal bus tau ten ramu —
šiltame vasaros lopšy
miegosi, kūdiki.*

*Ar tu sapnuosi, kūdiki,
sapnuosi,
kur tavo sapnų namai?*

PELENAI

*Mirties prieangy
krenta pelenai
nuo tūkstančio žarijų;*

*ir krenta mano pelenai
į begalinį laiko sietą,
krenta
ir prakrenta
besvorio šapelio
neapdairumu.*

(Iš "Lyg nebūtų rytojaus")

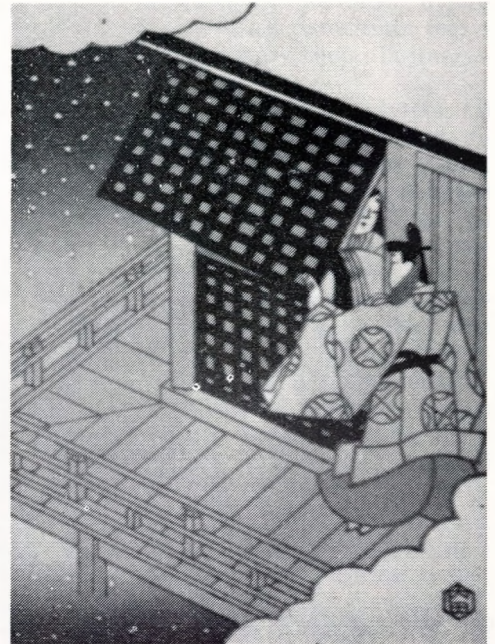

Ivairiuose kraštuose yra garsių moterų, kurios dėl vieno ar kitų priežasčių yra mažiau žinomos užsienyje. Tokių moterų yra įvairiuose pasaulio kraštuose ir visuose istorijos šimtmečiuose. Japonijoje jau X-me šimtmeityje atsirado tokia moteris, kuri ne tik kad yra pagarsėjusi pasaulinio masto rašytoja, bet drauge su kitomis išsilavinusiomis moterimis prie imperatoriaus dvaro yra sukūrusios X-to ir XI-to amžiaus Japonų klasikinę literatūrą, taip vadinamą X-to šimtmečio aukso amžių. Šita literatūra pasižymi dienoraščių, novelių, eilėraščių, trumpų, anekdotinio pobūdžio, papročių bei kelionių aprašymais. Kadangi tuo metu Japonijoje buvo vartojama kiniečių kalba ir kiniečių "kana" alfabetas, šitom rašytojom buvo sukurtas savitas, fonetinis alfabetas, vadinamas "hiragana". Mat, pagal anų laikų galvoseną, moterys nebuvo pakankamai gabios, kad galėtų išmokyti iš Kinijos atsigaubentą "kana" rašybą ir vartoti kiniečių kalbą. Deja, persodintos gėlės nevisada prigyja. Tas pat ir įvyko Japonijoje su kinietiška rašyba ir kalba. Japonų išsilavinusių vyrų sluoksniai tęsė tradiciją ir toliau vartodami kiniečių kalbą, su vis mažėjančiu tikslumu ir vis siaurėjančiu skaitytojų skaičium. Neturime jokių šedevrų iš tų laikų kinietiškos literatūros. Tuo tarpu Japonų moterys sukūrė savitą, originalų Japonų literatūros žanrą.

Iš visų, prie imperatoriaus dvaro buvusių moterų rašytojų, daugiausiai pagarsėjo Murasaki Shikibu iš garsiosios Fujiwara giminės. Jos romaną "Genji Saga" tik 1930 metais išvertė į anglų kalbą Arthur Waley, pavadinęs jos romaną "The Tale of Genji". Arthur Waley yra pasižymėjęs sinologas, ir Japonų kritikai nesigaili jo vertimui komplimentų ir pagyrimo. "Genji Saga" yra šešios novelės, kurias vienija Genji personažas. Šitą romaną gal galima būtų prilyginti prie Goethe's Bildungsromano "Wilhelm Meister Lehr-und Wanderjahre" nes ir vienoje ir kitoje knygoje abu herojai atlieka gyvenimui pasiruošimo stažą. O prancūzų literatūroje galima būtų jį prilyginti prie garsiosios Rabelais trilogijos "Gargantua, Pantagruel, Panurge" su tuo skirtumu, kad Rabelais yra perdėm žemiškas ir jo jūmoras bei erotika kartais net kiek vulgarūs, kai tuo tarpu "Genji Sagos" erotika, o jos yra net labai daug, yra subtiliai aprašyta, vartojant aliuziją ir simboliką.

Grįžtant prie pačios rašytojos, tuoj paaiškėja, kad Murasaki Shikibu buvo ne tik patraukli, įdomi, bet ir išmintinga moteris. Jos dienoraščiuose randame daug žinių, kurios suteikia puikų vaizdą apie anų laikų gyvenimą, papročius, politiką, žmonių santykiavimą bei dvaro intrigas. Taip pat randame nemažai ištraukų asmeninio pobūdžio, kurios itin vaizdžiai apibūdina jos pastabumą ir gyvenimo supratimą. Murasaki savo dienoraštyje šitaip rašo apie save ir savo išsilavinimą:

"Kai mano brolis Nobunori, (tas, kuris yra apeių komisijos narys) buvo dar berniukas, mano tėvas (kuris buvo Echigo provincijos gubernatorius, o vėliau

* *
*

tapo budistų vienuoliu) labai norėjo, kad Nobunori būtų geras kiniečių kalbos žinovas. Jis dažnai ateidavo pasiklausti kai brolis skaitydavo pamokas. Aš paprastai irgi ten būdavau ir labai greitai perėmiau kalbą. Tokiu būdu galėjau broliui sufleruoti, kai jis užsikirsdavo. Tą matydamas mano tėvas atsidusdavo ir sakydavo: "Koks aš būčiau išdidus ir laimingas, jei tu būtum berniukas". Bet aš labai greitai pasigailėjau, kad taip buvau pasižymėjusi. Vienas po kito žmonės mane užtikrindavo, kad berniukas netenka populiarumo jeigu paaiškėja, kad jis yra pamėgęs knygas. Mergaitėi tas yra, savaime suprantama, dar blogiau. Po to aš labai atsargiai nusišlėpdavau tą faktą, kad aš nors vieną vienintelę kiniečių raidę mokėjau parašyti. Dėlto aš įsigijau labai mažai praktikos ir iki šiai dienai labai neįgudusiai valdau teptuką."

Dienoraštis, 51 p.

Mes tikrai nežinome, bet yra spėjama, kad Murasaki gimė apie 978 metus ir kad tarp 994 ir 998 ji ištėkėjo už savo giminaičio, kuris buvo leitenantas imperatoriaus gvardijoje. Po kelerių metų jos vyras mirė ir Murasaki pasiliko su dviem dukterim pirma gyventi pas tėvą, o paskui persikėlė į sostinę. Yra manoma, kad apie 1001 metus, kai jai gal buvo kokie 23-ji metai, ji buvo priimta, kaip dvaro dama, pas imperatoriaus dukterį Akiko. Atrodo, kad Murasaki nebuvo labai laiminga savo naujoje vietoje. Jos dienoraščiuose yra daug nusiskundimų. Ji buvo labai nusi-vylusi pačia kunigaikštyte ir jos dvaro damomis. Ji jom prikiša siauras pažiūras, perdėtą kuklumą, laisvės ir kultūringumo stoką. Ji taip pat labai aštriai ir ne-gailestingai kritikuoja dvaro pareigūnus dėl jų ma-nierių trūkumo, neišsilavinimo ir girtuokliavimo, na ir taip pat, kad jie išsigėrę meilinas prie damų ir tero-rizuoja visą dvarą. Gal Murasaki čia šiek tiek ir per-deda. Jinai labai norėjo pereiti tarnauti pas kunigaikš-tytę Senshi, kuri buvo pagarsėjusi savo kultūringumu. Bet nesant galimybių, ji turėjo pasilikti Akiko dvare. Tad nenuostabu, jei pavydumo jausmas jos kritiką kiek neobjektyviai nudažo.

"Genji Saga" Murasaki sukūrė tarp 1001 ir 1020 metų. Deja jos dienoraščiai baigiasi 1010 metais, ir nors mes žinome, kad ji gyveno iki 1025 metų ir gal

būt dar ilgiau, apie ją daugiau asmeniškų žinių netu-rime: nei kur gyveno, nei kada ji mirė, nei kokius kitus veikalus yra parašiusi, jeigu Murasaki dar ir po 1020 metų tęsė savo kūrybą. Yra tiesiog nuostabu, kad tokia garsi rašytoja galėjo kaip į žemę prasmegti. Jos romanas gi buvo skaitomas imperatoriui, ir visas dva-ras su nekantrumu vis tąsot laukdavo. Tą mes iš kitų šaltinių žinome. Betgi faktas yra, kad po 1010 metų mes apie ją ir jos gyvenimą tolimesnių žinių neturime. Iš įvairių įvykių, kurie yra aprašomi vėlyvesnėse no-velėse galima spręsti, kad jos knyga dar buvo rašoma apie 1020 metus ar gal dar kelerius metus vėliau. Bet kas liečia jos kūrinį, tai nėra abejonės: "Genji Saga" yra klasikinis romanas. Gaila tik, kad vakarų pasauliui teko beveik 1000 metų laukti, kad galėtų pasigrožėti šios gabios moters puikiu kūriniu.

IR AŠ BUVAU ŽEMĖMIS APNEŠTA

S. VILKAUJA

Kartą įėjau į 8-tą klasę Kasselio lietuvių gimna-zijos (Vokietijoje) ir radau smarkiai besiginčijančius du mokinius. Pasirašiusi į dienyną, pakėliau akis ir pamačiau, kad juodu dar tebetęsė savo ginčą, net gerokai įraudę.

"Dėl kurios gi mergaitės judu dabar taip čia gin-cijatės?" nusijuokiau.

"Ne, ponja mokytoja, ne dėl mergaitės, bet dėl karo baisenybių!" atsakė Algis. "Jis man tvirtina, kad visas karo baisenybes patyrė, nes kartą naktį pro traukinio langą iš tolo matė bombarduojamą Berlyną. O aš sakau, kad nieko nematė tas, kuris nebuvo žemėmis apneštas!"

"Teisingai tu sakai . . . Ir aš kartą buvau žemėmis apnešta . . ."

Tai buvo 1944 m. vyro tėviškėje vasaros pabaigoje

(Krijobalių kaime). Frontas judėjo, o patrankų šūvių dundėjimai buvo girdėti vis arčiau ir arčiau. Nors ir buvo gera slėptuvė, bet aš su dukrele ant rankų išėjau iš jos ir papuoliau į pačias pirmąsias fronto linijas. Visi mane draudė, nes rusai jau buvo prasi-veržę pro Liubavą. Bet aš nebeišlaikiau irėjau nuo mirties betkur, ieškodama saugesnės vietos, o ta saugesnė vieta man jau galėjo būti ir pačios pirmosios fronto linijos, nes aš nenorėjau mirti priplėkusioje ir supuvusiais šiaudais dvokiančioje slėptuvėje.

Jų slėptuvė buvo įrengta gana gerai. Ji buvo iškasta toliau nuo trobų, prie tvenkinio ir augančio beržynėlio, gana ilga, be durų, bet turėjo geležines sijas. Tokias slėptuves buvo pasidarę ir kiti kaimynai, nes bėgdami rusai Paprūsėje (apie Gražiškius ir kitur) paliko daug medžiagos prie nebaigtų statyti bunkerų.

Todėl ūkininkai ir iš tolimesnių kaimų naktimis prisi-
vežė sienojų, geležies, cemento ir kt. Bernas į slėptuvę
privilkio šiaudų, brolienę įnešė ką tik iškeptos duonos
kelis kepalus, rūkytų lašinių, o prie įėjimo pastatė van-
dens kibirą.

Liūdnas jau buvo vaizdas tėviškoje. Palaidos kar-
vės, neišmelžtais ir pertvinkusiais tešmenimis, mūkė
aplink tvartus. Avelės mėtėsi būriu nuo vienos svie-
dinių išraustos duobės prie kitos. Žąsų būrelyje
gageno, prisiglaudusios prie šulinio. Palaidi šunys kar-
tais dar apibėgdavo apie kluoną ar klėtį, bet, išgirdę
krintančių bombų zvimbimą, staugdami grįždavo prie
slėptuvės. Tik krūmuose paslėpti arkliai kada nekada
suprunkšdavo. Dar kartais praeidavo per kiemą pasi-
metęs vokiečių kareivis ir išbaidydavo vištas iš pa-
šiūrės, išsinešdamas kiaušinių pilną kepurę.

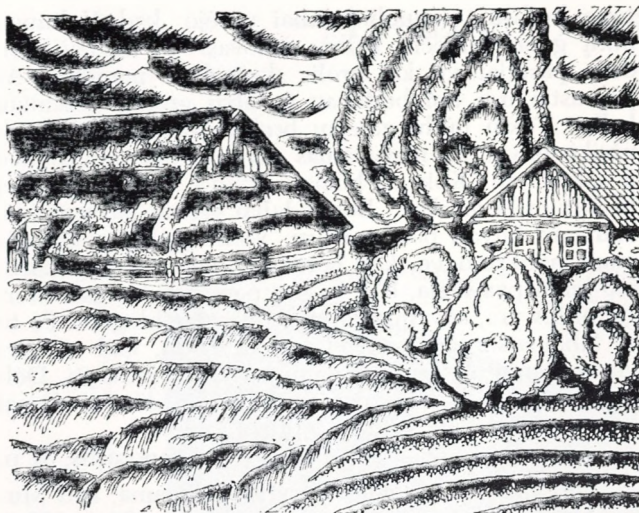
Vakarais išlįsdavome iš slėptuvės ir, palypėję ant
kalnelio, žiūrėdavome į raudonas pašvaistes. Matėme,
kaip degė Marijampolė, o vėliau jau šviečiantys svie-
diniai krito ir ant Vilkaviškio. Pro mus praskrisdavo
rusų žvalgybiniai lėktuvai, apšaudydavo ūkį, bet gais-
ro nesukėlė. Pagaliau vieną naktį artilerijos sviediniai
pradėjo kristi ir ant mūsų laukų.

Vieną vakarą atslinko vyras iš kaimyninio ūkio
ir papasakojo, kad rusai jau yra tik už trijų kilometrų.
Be to, jis pasiskundė, kad jų slėptuvėje vakar mirė
vienerių metų sesers mergaitė. Jie tvarte greitai
sukalė grabelį ir palaidojo sode. Bet vokiečių karei-
viai, besivalkiodami po sodą, matyt, dar kažko ieškojo,
nes atkasė kapelį ir atidengė grabą. Ir nukiūtino jis
atgal parugę.

Išgirdusi tą pasakojimą aš galvojau, ką daryti. Bro-
lio abu berniukai jau sirguliavo, o mano mergaitė
daugiau nebeėmė lašinių nė į burną. Ji tik gėrė van-
denį ir dar valgė duonos. Mudvi bandėme ilgiau pa-
būti lauke, nes slėptuvėje jau nebebuvo kuo kvėpuoti,
bet sviediniai zvimbė, o skeveldros lėkė tarp medžių
šakų. Tada aš pradėjau išmėtinėti, kam jie čia mane
atsivežė. Tačiau visi ramino, kad dar kiek pakentėtu-
me, nes gal už poros dienų praeis frontas, o tada mud-
vi parvės atgal į Vilkaviškį, o gal net ir į Kauną.

Tačiau kitos dienos popietę frontas staiga nutilo.
Nustojo šaudyti, nebeskraidė lėktuvai, nebekrito bom-
bos. Aplinkui taip buvo ramu, kaip bažnyčioje. Išlind-
dome iš slėptuvės pajuodę, suprakaitavę ir pavargę,
nes kelias naktis praleidome visai be miego. Vaikai
verkė, o mes stovėjome dantis sukančę. Bernas pra-
dėjo juokauti, kad rusai dabar geria arbatą. Brolis
bandė man aiškinti, kad jie renka užmuštus ir sužeis-
tus, o tarnaitė pamelš nor vieną karvę ir duos vaiku-
čiams pieno. Aš lyg ir girdėjau, ką jis man dar sakė,
bet mano mintys jau buvo kitur. Aš staiga pasiryžau
eiti iš mirties į gyvenimą. Bet kur eiti? „Į Ožkabalius!
Ten dėdė gyvena!“ staiga šovė man mintis. Ir aš pa-
sakiau, kad einu. Visi pravirko, nes jiems buvo ramiau,
kai drauge buvo daugiau žmonių. Pasiėmiau dukrelę
ant rankų, pasakiau sūdiev ir išėjau. Tiesiai pro kluo-
ną patraukiau keleliu į vieškelį. Iš tolo pamačiau
Bartininkų bažnyčios bokštus, o iš Krijobalių į Ožka-
balius buvo 7 kilometrai. Ėjau drąsiai, nes visur buvo
tylu, o dukrelė ant mano rankų buvo labai lengva.

Paėjusi kelis kilometrus vieškeliu, aš ją paleidau,
kad ir ji kiek paeitų. Tik staiga iš po gluosnių šakų
pamačiau lėktuvą. Jis skrido išilgai vieškelio labai
žemai ir buvo rusų, nes ant sparnų pamačiau raudon-
nas žvaigždes. Po permatomu stogeliu sėdėjo vienas
lakūnas. Lėktuvas buvo nedidelis ir vos girdimai

K. DOCKUS

TĖVIŠKĖ

ūžė. Jis apsuoko aplinkui kelis ratus, bet nešovė, o
mudvi stovėjome viduryje vieškelio nejudėdamos. Ru-
sas paskraidė, apsižvalgė ir nuskrido tolyn. Tada pasu-
kome tiesiai per laukus, nes taip bus saugiau ir grei-
čiau. Bartininkai jau buvo visai netoli, o dėdės vėjinis
malūnas buvo matyti iš tolo. Praėjusios ežiomis pro
nenukirstų rugių bei kviečių laukus, pro išplaukusį
vasarojų, pro paliktus tuščius ūkius, atsikvėpėm vėsi-
se pievose, prie didelių durpynų, kur buvo daug iš-
kastų durpių ir sustatytų į krūvas. Tik staiga ir visai
netikėtai pradėjo kristi artilerijos sviediniai. Aš par-
kritau ant žemės ir priglaudžiau dukrelę prie savęs.
Aplinkui girdėjau tik baisų trenksmą. Į orą lėkė dur-
pių gabalai, o žemė išplėsta su velėnomis tęskė aukš-
tyn ir krito atgal ant mudviejų. Nieko pro žemės ir
dulkes nemačiau. Pagaliau viskas nutilo. Mudvi atsi-
sėdome, bet nebuvo paliestos nė vienos skeveldros.
Tik akys ir burnos buvo pilnos žemių. Tada nusipur-
tėm drabužius, prasikrapštėm akis, išsispiovėm žemes
ir ėjom toliau. Visa pieva ir durpynas buvo vienu
duobiu, o ore sklaidėse dulkių debesys.

Netrukus priėjome Ožkabalius. Dėdės sode buvo
pilna vokiečių kareivių ir pristatytų tankų. Krūmuose
tūnojo patrankų vamzdžiai, apmesti tinklais ir šako-
mis. Vieni kareiviai prausėsi iš kibirų, kiti, pasikabinę
veidrodėlius ant krūmų, skutosi. Pamatę mudvi, lyg
suakmenėjo. Jie nieko nesakė, o tik žiūrėjo nustebu-
siom akim, kai mudvi praėjome pro juos kaip nebylės.

Saulutė jau leidosi už alksnyno, o kieme taip buvo
ramu, jog atrodė, kad įėjome visai į kitą pasaulį. Prie
kluonų stovėjo su būdomis keli pabėgėlių vežimai.
Vyriausias dėdės sūnus girdė prie šulinio arklius. Dėdė
prie tvartų kažką aiškinosi vokiečių žandarams. Keli
kareiviai sėdėjo prieangyje, rūkė ir šnekučiavosi. Dė-
dienė kabino ant darželio tvoros išplautas pieno puo-
dynes. Pamačiusi mudvi, ji suriko:

„O Jėzau! Marija! Iš kurgi judvi ateinate?“

„Iš mirties . . .“ atsakiau.

Ir šiandien, po daugelio metų, kai nuklysti į pra-
eitį, jauti, jog Aukščiausiojo ranka yra pažymėti tavo
pirmieji žingsniai ir tavo gyvenimo keliai . . .

* Iš dienoraščio

Baigusi kaimo mokyklą, mokiausi apskrities mieste, bet atostogoms parvažiuodavau namo. Čia mane traukė namai ir Verknė su plačiomis pievomis ir žalais karklynais, kur kregždutės lizdus suko.

Tėvui mirus, tėviškė buvo jau nebe ta. Motina išsikėlė gyventi kitur, o ūkį perėmė brolis. Pradėjusi studijuoti, visai pamiršau Trakėnų kaimą prie Verknės.

Po ketverių metų aš ir vėl važiauvau į tėviškę į brolio vestuves. Miestelyje, prie autobuso stoties, laukė senasis Lukošius su vienkinke bričkele.

Nuo neatmenamų laikų Lukošius pas mus gyveno ir prižiūrėjo arklius. Mes, vaikai, jį labai mylėjome už pasakas, kurias ilgais žiemos vakarais mums sekė ir už dainas, kurias dainavo. Aš ypač mėgau jo pasakojimus apie pakaruoklius, skenduolius ir šmėklas. Po tokių pasakojimų iš baimės miegoti negalėdavau. Nedrįsdavau akių atmerkti. O labiausiai bijodavau, kad šalta skenduolio ranka ims ir nutrauks antklodę. Būdama gimnaziste, nudaviau, kad nebijau nei pakaruoklių, nei skenduolių, nors Lukošiaus pasakojimai kėlė baimės šūrpą.

Su džiaugsmu pasveikinau Lukošį, kuris, kaip gerai užkonservuota mumija, sėdėjo bričkelyje. Įsisupau į storą, vilnonę skarą ir atsisėdau šalia.

Buvo kovo pradžia. Gan šalta.

“Verknė turbūt labai patvinus?” Susirūpinau pagalvojus apie ilgą kelią į Trakėnų kaimą.

“Patvinus, ir dar kaip. Stošiaus pievos apsemtos. Kaip jūra...” Senu balsu patvirtino Lukošius.

“Tai aplink važiuosime? Per didįjį tiltą” Paklausiau.

“Ne, vabalėli”. Jis mane taip vadino nuo to laiko, kai pradėjau žeme šliaužioti. “Važiuosime tiesiai”.

“Tiesiai?” Su baime klausiau. “Per Baltraus brastą tai jau tikrai nepravažiuosime!”

“Tai jau tikrai, ne”.

“Tai kaip bus?” Neramiai sujudėjau, kai Lukošius pasuko iš vieškelio į keliuką, kuris vedė per Verknę į Trakėnus.

“Tai tu, vabalėli, nežinai? Niekas tau nepapasakojo?” Nušvito Lukošius ir pasitaisė sėdynėje.

Ir aš patogiau atsisėdau. Mintys nuskrido į virtuvę, kur ilgais žiemos vakarais, susėdę ant šiltos krosnies, klausėmės Lukošiaus pasakų.

“Brasta buvo Baltraus pievose”. Pasakė žinomą faktą Lukošius. Patraukė vadžias, atsikrankštė. “Atsimeni Baltrų ir Tamošių?” Ir nelaukęs mano atsakymo tęsė: “Kur gi neatsiminsi. Jų pievos ir laukai sueina. Juodu buvo neišskiriami draugai. Jauni kartu žirgus jodino, kartu pas mergas ėjo”.

Arkliui bėgant smagia risčia, Lukošius ėmė pasakoti prislopintu balsu, kaip pasakas apie pakaruoklius ir skenduolius.

“Prasidėjo nuo susipykimo — ” Nutilo ir susimąstė.

“Už ką juodu susipyko?” Paklausiau, manydama, kad pametė pasakojimo siūlą.

“Čia ir yra kvailiausia, kad juodu net nebuvo susipykę kaip reikiant. Bet tos moterys — Baltraus žmona buvo nerūpestinga, apsilėidus, pritingus. O Tamošienė greita, švari, tvarkinga. Nei lašelis pieno nenuvarvėjo, nei trupinėlis duonos nenutrupėjo. Beveik šonais rėmėsi jų namai, o kiemus skyrė tik žema baslių tvora. Tai kur buvus, kur nebuvus, Baltrienė vis pas Tamošienę.

“Ir vėl duonos?” Piktai paklausė Tamošienė tą atmintiną dieną, blogame ūpe. “Duonos ir duonos! Pereitą savaitę pasiskolinai ir dar negražinai.”

“Ar tu išprotėjai, ar ką! Kaip negražinau!”

“Žinoma, kad ne! Tu prie svetimo, kaip vagilka!”

“Vagilka! Tai tu mane vagilka vadini! Ką aš tavo pavogiau, ką, tu skrudžiau!”

“Aš skrudžius? Skolindama mano druską, duoną ir cukrų mane dar skrudžiumi vadini?”

“Laikyk savo prakartusią pelų duoną, laikyk! Nei šuo jos neėstų! Už tai ir samdiniai pas jus nepabūna!”

Tamošienei net kvapą užėmė toks įžeidimas!

Tarp durų pasirodė viską girdėjęs Tamošius ir sušuko pilnu balsu:

“Lauk iš mano kiemo, mazgote!”

Visą bylą girdėjęs Baltrus išėjo iš tvarto ir rūščiai tarė:

“Tu mano žmoną nevadink mazgote — ”

“O kas ji? Jei ne mazgotė, tai liežuvininkė!”

“Liežuvininkė! A-ha, tiesa duria akis!”

“Tiesa! To tai jau perdaug! Ne tavo reikalas kuo aš samdinius maitinu! O jei mano duona negera, tai kodėl tavo mazgotė ateina jos skolinis kiekvieną trečią dieną? Ir neatiduoda! Judu abu tik prie svetimo!”

“Tai tu mane vagimi skaitai? Ką aš tavo pavogiau? Ką?”

“Baltruk”, patempė vyrą išsigandusi žmona. “Eime. Tegul jie paspringsta savo supelėjusia duona!”

— “Aš vagis! Kad tu surūgtum!” Niršo Baltrus.

“Matai, jis mano samdinais rūpinasi!” Kaip du pa-

V. GRUŠECKAITĖ

PAUKŠTININKĖ

sišiaušę gaidžiai išsiskyrė buvę bičiuliai.

Juk ne pirmą kartą kaimynės susiedė ir vėl susitaikė. Bet ši kartą, turbūt pats Liuciferis buvo išėjęs tinklo nerti ir sielų medžioti.

Baltrus primušė savo tinginę žmoną, o Tamošius prisiekė savo galva, kad nedovanosias įžeidimo; uždraudė žmonai ir vaikams su Baltrais kalbėtis.

Ilgai nelaukus, neapykanta dar labiau įsiliepsnojo.

Kitą dieną Tamošius važiavo į valsčių. Kai pasuko į Baltraus brastą, pats Baltrus pastojų jam kelią su basliu rankoje.

“Nepravažiوسي, rupūže! Neleisiu!” Suspaustom lūpom prašniokštė Baltrus ir atsistojo brastos vidury pražergtom kojom.

Tamošius suplikė botagu Baltrui per kojas, šuktelėjo arkliams ir, kaip padūkęs, nudūmė vieškeliu, vingiuodamas dvyliką kilometrų į miestelį, kurio stogai raudonavo čia pat, už Verknės!

Sekmadienį, parvažiuodamas iš bažnyčios, Tamošius parsivežė meistrus ir nei mėnuo nepraejo, kai Tamošinėje, per Verknę išaugo tiltas.

Žmonės ir toliau naudojosi Baltraus brasta; gi pavasarį, upei patvinus, Tamošius leido laikam važiuoti savo tiltu, o kiti, kaip ir seniau važiavo aplink, per didįjį tiltą.

Vasarai atėjus, Tamošius, prie keliuko į savo pievą ir Baltraus brastą, prikėlė lentą su užrašu: “Pravažiamumo nėra – privati nuosavybė”. O kai keli ūkininkai, nepaisydami užrašo, bandė važiuoti, Tamošius pastojų jiems kelią.

Kaimas pasidalino į dvi stovyklas. Vieni palaikė Baltrų, kiti Tamošių, ir smerkė abu, nes visiems buvo negerai – ir brastininkams ir tiltininkams. Išmintingi kaimo gyventojai bandė sutaukinti susipykusius kaimynus, norėjo išpirkti kelią per jų laukus ir pastatyti augštesnį, stipresnį tiltą per Verknę. Tam pritarė ir valsčius. Bet užsispyrę kaimynai atsisakė žemę parduoti. Jų žmonos norėjo draugauti, pasiilgo pokalbių per kiemo tvorą, bet bijojo savo rūščių vyrų. O vaikai draugavo kaip ir anksčiau, bet slapta.

Taip bėgo dienos, savaitės, mėnesiai. Pavasario ižas vėl griovė Verknės krantus, daužė Tamošiaus tiltą, užplūdo Baltraus brastą, o ūkininkai, sunkiai atsidusdami, vingiavo dvylika kilometrų į valsčių, kuris kitoj pusėj upės, rodos, tyčiojosi ir šaukė vargstančius trakiškėnus.

Dingo kaimo linksni vakarojimai ir draugiškumas. Atsirado įtarimai, susiskirstymas; jaunimas visai nebendravo, gegužinių neruošė. Ūkininkai nepasitikėjo vieni kitais, įsižeisdavo dėl niekniekių. Visai pabiuro gyvenimas Trakėnuose.

Atėjo trečias pavasaris. Verknė buvo patvinus kaip niekada;rovė medžius, nešė šakas, žolę, lentgalius ir purvą. Vanduo, nesutilpęs į jos vagą, išsiliejo į pievas, ledai visa jėga daužė tiltą, ant kurio stovėjo Tamošius. Išdžiūvęs, pajuodęs, nuo gyvenimo naštos sukumpęs, jis buvo panašus į tilto baslį. Rodos, naštai kiek padidėjus, ims ir paluš.

Kylančios bangos nepatraukė Tamošiaus dėmesio. Jis žiūrėjo į brastą. Ten Baltrus bandė persikelti į namų pusę. Arkliai, išsigandę stiprios srovės, traukėsi atbuli. Baltrus nušokęs nuo vežimo, veltui juos ragino, pliekė botagu. Ratai, pakrauti miltais ir kruopomis, klimpo į purvą. Lietus kiaurai ėjo per drobinį apdangalą ir drekinio maišus, grasindamas sugadinti visą malimą. Tik pastogė galėtų išgelbėti paskutines pavasario atsargas! O namai čia pat, lengvai pasiektini akimis, bet patvinusios upės atskirti!

Banga už bangos liejosi į krantus. Baltrus žvelgė į tamsų dangų. Juodi debesys neteikė vilties. Dvylika kilometrų vieškeliu! Iki jis pasieks namus, paskutinė miltų atsarga nueis niekais! O kuo maitinsis šeimyna iki naujo derliaus?

Baltrus pažvelgė į Tamošiaus tiltą. Vandens lygis dar nepasiekė viršaus, dar galima būtų pravažiuoti. Jis nematė prie tilto prisiglaudusio Tamošiaus. Karštingiškai šoko ant maišų ir, patempęs vadeles, šuktelėjo arkliams. Baltrus pasiryžo išgelbėti skęstantį vežimą betkokia kaina.

Kai Baltraus arkliai išnėrė iš už kalniuko ir vos keli žingsniai liko iki tilto, Tamošius stvėrė ilgą baslį ir atsistojo tilto viduryje.

Baltrus pirstabdė arklius ir šuktelėjo.

“Pasitrauk!”

Tamošius dar stipriau suspaudė baslį.

“Leisk pravažiuoti, rupūže!”

“Važiuk savo keliu, vagiškiau!” Šuktelėjo Tamošius.

Nei vienas, nei kitas nestebėjo kylančio vandens, nematė baisios masės ižo, artėjančio prie tilto. Lyg vandens srovei eidamas į talką, praplyšo dangus ir vandens ežerai ėmė pilti į perpildytą upę. Baltrus pajuto lietaus čiurkšles už apykaklės, sėdynė peršlapo, o vanduo kiaurai veržėsi į miltų maišus. Į pastogę buvo tik viena kliūtis – Tamošius, kuris tamsoje milžinu išaugo ir pastojų kelią.

Lietus padidino ir Tamošiaus pyktį. Dar labiau prasižergė, tartum jaugo į savo tiltą ir nė nemanė pasitraukti.

“Pasitrauk, velniel!” Riktelėjo Baltrus baisiu balsu.

“Paskutinį kartą sakau, pasitrauk! Nori, ar ne, aš pravažiuosiu per šį prakeiktą tiltą!”

“Tik per mano lavoną!” Išsiveržė šauksmas iš Tamošiaus krūtinės.

“Tebūnie per tavo lavoną!” Įsiutęs Baltrus suplikė arklius.

Siaubo apimti arkliai metėsi priekin, o sutikę iškeltą baslį, piestu stojo. Lietaus, pykčio ir neapykantos užlietom akim, Baltrus matė tik siaura tiltą, kuris vedė į pastogę ir pliekė išsigandusius arklius.

Tamošius užsimojo basliu. Sužvengė užgautas arklys, šoko į šoną; antrasis, Baltraus pliekiamas, metėsi priekin. Baslys šokinėjo įsiutusio Tamošiaus rankose. Arkliai piestu stojo ir staiga šoko į tilto vidurį, tempdami vežimą su miltais per Tamošiaus sutremptą, sulaužytą kūną.

Tiltas neatlaikė ižo ir vandens spaudimo. Staiga sukrito. Vanduo sulaužė stulpus, sudaužė į šipulius atramas. Juodame sūkury pranyko arkliai, vežimas su miltais ir Baltrus.

Lyg nepageidaujamos, permirkusios šakos, du lavonai buvo išmesti ant Verknės kranto, tolimam kaime.

Nepraėjo nei metai, kai jauni Tamošiaus sūnūs ir Baltraus žentas atrėžė kelią per savo laukus. Kaimas jį išpylė ir pastatė tiltą, kuris atlaiko pavasario ižą ir rudens potvynius. Tuo tiltu važinėja ne tik Trakėnai, bet ir kiti tolimi ir artimi kaimai.

Nutilo Lukošius. Arklys bėgo ritmiškai ir vėjas švilpė. Pasukus už pažįstamo kalniuko, pamačiau Verknę. Viena akimirka mėnulis pasislėpė už debesų, rūkas aptraukė pievas, ir aš pamačiau patvinusią upę ir žemą medinį tiltą, ant kurio grūmėsi du milžinai.

Nepasukdama galvos, pažvelgiau į Lukošių. Jis susikuprinęs, beamžis, žibantiom akim sėdėjo šalia manęs, bet manęs nematė. Jis klausėsi nuo Verknės kylančio šauksmo.

“Tik per mano lavoną!”

A. UTLEJUS

V. IGNAS

VAIKAI

“Tu neturėsi kitų dievų, tiktai Mane vieną.”

Buvo sekmadienis.

Suzanna klūpojo bažnyčioje šalia motinos ir meldėsi.

“Viešpatie, pasigailėk mūsų.”

* * *

Kitas dievas, tai stabas, padarytas iš medžio, arba akmens. Staiga, mažoji Suzanna visa išraudo. Kodėl ji anksčiau nebuvo apie tai pagalvojusi? Jos lėlė, Rožė, tai toks stabas. Medinė: be rankų, be kojų.

“Tu nesvetimoteriausi.”

Tai reiškė, nebučiuosi jokio vyro su ūsais. Niekada, niekada daugiau, Suzanna prisiekė sau, neleis ji malūnininkui pabučiuoti ją, kai jie apsilankys jo malūne su tėvu.

Pamoksle Suzanna lengviau atsikvėpė. Čia ji pasijuto šiek tiek saugiau.

Pamokslas sukosi apie sūnų palaidūną. Ji klausėsi labai atydziai, kaip vikaras atkūrė tą seną, daug kartų girdėtą atpasakojimą iš Šventojo Rašto. Suzannai visada patiko tas jaunesnysis sūnus. Jo gyvenimas turėjo būti labai įdomus, ji galvojo sau dabar. Bet žinoma, nebuvo malonu valgyti kiaulių maistą. Jai pagailo to jauno vyro. Kiaulių maistą valgyti tai jau nekas.

* * *

Pietų metu, sugrįžus iš bažnyčios ir šeimai susėdus prie stalo valgyti, Suzanna vis dar galvojo apie savo lėlę. Lėlę Rožę, Suzanna labai mylėjo. Ji pasidalindavo su ja visomis savo mintimis. Dabar kažkoks vidinis balsas perspėjo ją: “Atsisakyk stabų!”

Ir ji žinojo, Rožė tikrai buvo toks stabas. Ji buvo daug vyresnė už Suzanną. Ji jau gyveno čia, šituose namuose, jai dar negimus; net jos tėvas dar nebuvo gimęs, kai Rožė čia atsirado. Ne, ji nebuvo paprasta lėlė, kaip kad Laura, su auksiniais plaukais, arba Rosamunda, kuri mokėjo pati užsimerkti ir atsimerkti. Tos dvi paprastos lėlės turėjo rankas ir kojas – bet nedaug išminties. Rožė gi, suprato viską. Ji žinojo ką dabar Suzanna galvoja – ir Suzannai atrodė, jog lėlė žiūri į ją pilnu gailėsčio žvilgsniu, savo akimis, nieko nematančiomis akimis.

Ak, dabar ji turės su ja atsiskirti. Suzannai reikės lėlę paskandinti, arba sudeginti. Ne, nė jokiū būdu negalėjo ji lėlės sudeginti. Jos lėlė tada prilgtų krikščionių kankiniams. Ir kas, jeigu lėlė pradės šaukti, liepsnose? Ne, geriau Suzanna ją paskandins,

Ji pabučiavo tamsų medinį veidą, ir akimirkai laikė lėlę prispaudusi prie krūtinės. Paskui priglaudė skruostą prie lėlės apvalaus viršugalvio.

Pro užpakalines duris, Suzanna išslinko į sodą, į tenai kur prie medžių stovėjo mediniai loviai pilni vandens. Ji nurengė Rožę. Tada pasimeldė. Ir panardino lėlę į vandenį.

Bet Rožė tuoj pat vėl iškilo į vandens paviršių ir plūduriavo vandenyje, lyg ruda Ofelija. Aplinkui ją suposi vandenyje apvalūs, laukinių slyvų lapai, taip pat geltoni guobos lapai: žalioj paslaptingo paparčių šviesoje. Saulės šviesa žaidė jos šlapiu veidu. Niekada Rožė neatrodė tokia viliojančiai graži, kaip dabar!

Galbūt čia buvo Abraomo stebuklas, sugrąžinantis Rožę jai?—dingtelėjo Suzannai į galvą. Bet ne, Suzanna pamiršo, — lėlė juk buvo medinė. Labai švelniai, Suzanna iškėlė ją iš vandens ir nušluostė ją savo apatiniu.

Dabar ji neturėjo kito pasirinkimo, kaip tiktai pakasti Rožę žemėje. “Nors aš negaliu jos dievinti, bet pakasdama ją po žeme, aš bent žinosiu kur ji yra, ir nebūsiu jos visiškai praradusi. Galbūt, po daug metu, kas nors atras ją — ir manys, kad Romėnai tenai ją pakasė.

Po dideliu šakotu ąžuolu, kuris stovėjo viduryje lauko, Suzanna paruošė jai vietą. Iškasusi įdubimą žemėje, ji išklojo jį kvepiančiomis žolėmis ir paguldė tenai Rožę. Ji paguldė Rožę ant nugaros: veidu į dangų. Tada Suzanna užsimerkė, ir sudėjo rankas maldai. “Padėk man, Dieve, daugiau nebegarbinti stabų ir globok Rožę.” Tada ji apdengė medinę figūrą žemėmis ir velėna.

* * *

Jos sąžinė nurimo. Ir išdidumo banga užliejo ją. Ji atliko juk šiandien labai didelį atsižadėjimo veiksmą.

Bet kai sutemo, ir vėliau naktį, kai ji gulėjo savo miegamajame visai viena — vartydamasi nuo vieno šono ant kito, po sunkiomis duknomis — Suzanna negalėjo užmigti. Ilgai ji žiūrėjo į žvaigždes, kurios suposi medžių šakose.

Lapė sulojo miške, ir šuo tampė savo retežį. Ruožai šviesos palietė taką. Tai buvo Joshua, kuris skubėjo į tvartą prie sergančios karvės. Suzanna pagalvojo apie Rožę, gulinčią lauke, žemėje, šalimais didelio medžio. Ji galvojo apie ežius, kurie greičiausiai kaip tik dabar

skubėjo per jos kapą, ir apie sliekus, kurie slinko jos veidu. To jau buvo per daug. Didelė ašara nuriedėjo skruostu. Suzanna pradėjo verkti.

Pelė pasigirdo kampe, ir labai garsiai (bent Suzannai taip atrodė), perbėgo per grindis.

Kaip labai Suzanna dabar pasigedo Rožės. Rožė buvo ne tik tai jos draugė, bet taip pat ir jos ginklas. Reikalui esant, Suzanna nubaidydavo ne vieną pelę su Rožės pagelba, — daužydama Rožės medinę galvą į grindis. Pavargusi nuo verksmo, galų gale ji užmigo; ir pabudo tik tai tada, kai Rebecca žadino ją anksti rytą.

* * *

Buvo pirmadienio rytas.

“Kur tu, Rožė?”, šaukė Suzanna leisdamasi žemyn nuo kalno. Ji atrado medį, prie kurio buvo pakasusi Rožę. Atsiklaupė ir skubiai atkasė žemę. Tarp kve-

piančių žolynų gulėjo Rožė; nežymiai šypsodamasi, rami ir paslaptiinga. Suzanna aptrynė ją prijuoste, ir švelniai, pirštų galiukais tyrinėjo jos veidą. Neatrodė, jog Rožė būtų daug nukentėjusi nuo pakasynų. Tada ji pabučiavo lėlę, ir prispaudė ją — taip stipriai, kaip tik tai galėjo — prie savo plokščios vaikiškos krūtinės.

Verkdama, ji sušuko:

“Aš nedarysiu to, ko Dievas nori! Aš nedarysiu, Rožė! Aš nedarysiu, aš nedarysiu . . .”

* * *

Saulė prasimušė pro sluoksnį miglos slėnyje. Laukas buvo visas apsemtas paukščių čiulbėjimo. Ir pamažu, labai pamažu, jos vaikiška sąžinė vėl užmigo.

Suzanna juokėsi dabar, ir kartu su Rožė grįžo namo pasišokinėdama pro žydinčius lauko medžius.

(sulietuvino, D. Sadūnaitė.)

• KNYGOS

PIRMOJI IŠ “TILTŲ IR TUNELIŲ”

— TERESĖS PAUTIENIŪTĖS DEBIUTAS

PR. NAUJOKAITIS

1969 m. “Ateities” leidykla išleido dešimties jaunujų Poetų antologiją “Tiltai ir tuneliai”. Tačiau dauguma antologijos dalyvių nepateisino į juos sudėtu vilčiu, tik keli jų dažniau rodėsi su savo kūryba periodinėje spaudoje, o atskiromis knygomis nė vienas nedebiutavo. Tik viena aktyviausių antologijos dalyvių Teresė Pautieniūtė išdrišo pasirodyti su pirmąja savo eilėraščių knyga. — LYG NEBŪTŲ RYTOJAUS.

Teresė Pautieniūtė jau turi savo poetinį pasaulį, kuriame tik nežymiai jaučiami kitų išieivijos poetų atspindžiai. Minoriniai ezistencialistiniai motyvai poetė gal kiek sieja su “bėžemiu” kartos linkme. Ji skundžiasi, kad negeru laiku gimusi, kad motina gimdydama glaudėsi ne prie vaisius nešančios žemės, o prie kieto akmens karo audroje. Gal dėl to ir dabar tenka poetei nesustojant bėgti į vakarus ir iki vakaro neavyti savo dienos”. Ji pastebi, kad žmonės statė namus iš akmens ir geležies, dėl to tie namai yra tamsūs ir be paukščių giesmės, nes žmonės ir žaliuojančiuose miškuose nušovė paukštę, kuri giedojo sidabrinio balsu. Į moderniojo žmogaus civilizaciją yra laugusi tragiška žymė. Tragiška gaida skamba miesto metaforos: ten, kur augo medis, žvėdėdamas paukščių balsais, dabar išdygo betono bokštai, kurių šaknys giliai iaužo į žemę, ir asfalto upės siurbiasi į silpnas dar gyvų likusių medžių šaknis. Atrodo, kad tik bėgimas iš akmens miesto žada išsigelbėjimą. Poetė pataria našlaičiui, kurio nemylė akmens miesto broliai, išeiti į girią pakraštį, kur teka saulė, kur laukia atvira žemė ir šiltas vasaros lošys.

Poetės nusivylimas dabarties civilizacija vis dėlto nevirsta juodu pesimizmu. Ji tiki žemės laiminančia globa, saulės tekėjimu, pušyno glamonėmis

ir gaiviais kvapais. Ji ragina atidaryti nakčiai langus, kad lekiantis vėjas atneštų į namus pavasarį. Ją traukia ir pasaka, svajonės, pajūrio kopos, mėlyna jūra, toliai. Tai bėgimas nuo nuobodžios ir sielą dusinančios miesto kasdienybės.

T. Pautieniūtės lyrikos pasaulis nėra labai platus, bet gana spalvingas. Jame sutelpa ir būties trapumo pajutimas ir tamprus ryšys su kultūriniu tėvų palikimu. Laiko naikinančią jėgą poetė išsako raudoje, kurioje skundžiasi, kad ji net nespėjo pamatyti, kada tėvuželis sulinko, paseno, arba motulė senglavėlė pražilo, kada ji linelius į drobes suaudė ir jas sudėvėjo. Vaikams žaisti dėžutėje supilto smėlio metafora poetė išsako gimtojo žodžio išteklį ribotumą;

Aš renku žodžius
lyg smėlio grūdus —
statysiu pilį,
ar paminklą.

Bet neužteks
vaikų dėžėje supilto smėlio.
Vėjas sklaido jį, ir
kasmet mažėja
rūpestingai sukrautos
atsargos

(Smėlio namai)

Kultūrinio paveldėjimo turtus poetė pasididžiudama išsako tėvo žydinčių sodų, drobėse įaustu žiedų, skambios dainos metaforomis. Už tuos turtus ji labiausiai yra dėkinga savo motinai:

Tu pasėjai dainą
mano vaikystėj,
tu pasėjai žodį
mano jaunystėj,
ir dabar aš moku
dainuoti ir kalbėti
žmonių kalba,

mylėt,
kaip ir tu mane mylėjai,
o, motina.

(Motinai)

T. Pautieniūtės eilėraščių formoje galime užčiuopti dar ir tradicinio lietuvių poezijos palikimo, suderinto su moderniu braižu, su laisvu ritmu, su nerimuotomis eilutėmis. Poetės kalbėjimas yra natūralus, kupinas poetinių vaizdų, originalių metaforų. Tik retais atvejais pasitenkinama sau su, prozininiu pareiškimu (“liūdesys ir skausmas mūsų kasdieninė duona”). Geriausiai poetei yra pavykę trumpi, vieningos nuosirdžios nuotaikos eilėraščiai. Štai tokia miniatiūrinė “Dainelė”:

Leisk man
paduot tau dainelę,
ne naują,
ne seną.

Ji tyliai, tyliai
švilpianti,
raudanti
ilgesi maną.

Taigi T. Pautieniūtės debiutas yra visai patenkinantis, telkias vilčių, kad poetė dar tobules, bręs ir kils kūrybos laiptais.

TERESĖ PAUTIENIŪTĖ. “LYG NEBŪTŲ RYTOJAUS”, eilėraščiai. Viršelį nupiešė Gediminas Kaulėnas. Išleido “Ateitis” (17689 Goldwin, Southfield, Mich. 48075) 1975 m., 76 psl., kaina \$2.50.

Neseniai pasirodė anglų kalba nauja kulinarijos knyga "Lithuanian Cookery", kurią paruošė agronomė Izabelė Sinkeviciūtė. Šios srities literatūros turime labai mažai, todėl tai yra sveikintinas darbas. Pasitaiko, kad tarptautinės kulinarijos leidyklos kreipiasi į "Moters" redakciją prašydamos informacijų, bet mažai ką galime padėti. Bendrai, lietuviška virtuvė yra labai didelė kaimyninių tautų įtakoje, balandėlius ir bulvinius blynus kepa ir kiti, o tokių unikalų, kaip itališkų picų, neturime, todėl nežinome nei ką pasiūlyti. Knygoje "Lithuanian Cookery" yra sudėti įvairių patiekalų receptai, kurie yra artimi ir įprasti mūsų skoniui. Panašiai buvo verdama savame krašte, panašiai verdama ir išeivijoje, todėl šia knyga gali gerai pasinaudoti senesnės ir jaunesnės šeimninės, kurios norės tęsti savo močiutės ar mamų virimo tradicijas. Taip pat ši knyga duos galimybių ir kitiems (svetimauciams) besidomintiems šia sritimi, susipažinti su lietuvių valgomais patiekalais. Apie pačius receptus čia nekalbėsime, savo nuomonę apie tai galės pareikšti tos, kurios jais naudosis. Norime pastebėti porą trūkumų ar nesklaidumų.

Labai smulkiai aprašomas stalo padengimas, bet verčiau vietoje aprašymo reikėjo įdėti porą tipiško stalo padengimo piešinių, kurie parodytų, kur dėti lėkštes, stalo įrankius, gėrimo stiklus ir t. t. Kad ir detališkiausias aprašymas, (kuriame nieko nepamirštame apie stiklus!) niekada nepakeis, kad ir paprasčiausio piešinio. Gal mažiau reikėjo rašyti apie padavėjas, o duoti daugiau praktiškų patarimų, kaip šeimnininkė galėtų geriau susitvarkyti pati vieną!

Produktų matavimas irgi pasidaro dalinai komplikotas, nes kalorijų lentelės paduotos gramais, o produktų svoris receptuose — uncijomis. Šiuo laiku, kai visur einama prie kilograminio matavimo, reikėjo pridėti smulkia uncijų-gramų keitimo lentelę.

Pasitaiko ir tokių nesklaidumų, kaip pav. minkšties pyragams siūloma paduoti lėkštele ir šaukštele (dabar vartojama desertinės šakutės); arba vaišinant tik sausainėliais — lėkštelės visai neduoti. Aišku, vaišinant kavą arbata tik stovint, tai nereikia, bet sėdint prie stalo ir sausainėliams reikia paduoti lėkštele. Nevietoje imaišomi ilgesniam laikui atvykę svečiai, lovų klojimas ir t. t. Tokios smulkmenos geriau tinka namų ruošos, bet ne virimo knygoje.

Pietų skyrius turėjo būti pavadintas Luncheon. Dinner — anglų kalboje reiškia pagrindinį valgymą, iškilmingą vakarienę. Angliškai kalbantiems dėl to gali kilti neaiškumų.

Gal didžiausias nesklaidumas šioje knygoje yra pora nevykusių pastabų, kurios tikrai tikėtų lietuviškoje spaudoje, bet ne knygoje anglų kalba, kuri vienu ar kitu būdu atstovauja lietuvių. Pav. kam reikia rašyti, kad ir labai teisingai, apie prievartinį siūlymą svečiui gerti, ypač jų nugirdymą, apie įkyrių šeimnininkų nemandumą ir netolerantiškumą; arba — kad susiraukusi šeimnininkė maitinanti savo

šeima netvarkingoje ir nešvarioje aplinkoje; arba svarių ir nenaudotų rankšluosčių paskirstymo problemos... Dėl to, aišku, patiekalų gaminimas nenukentės, bet nevykusi reklama anglų kalba, yra nevietoje. Jaunesnėm šeimnininkėm tų pastabų mažiau reikia, o senesnės apšviestime sava kalba ir savoje spaudoje. Ir to tikrai labai reikia!

Labai neteisingai knygoje yra siūloma prie valgių, kaip gėrimą, paduoti "whiskies"... Savo šeimoje, savo draugų tarpe gali gerti ką kas nori. Ruošiant iškilmingas vakšes, prie įvairių valgyamų servuojamas tik vynas ir niekas daugiau. Įvairias "arielkas", ar pirktnes, ar namines išmokome gerti nuo visokių "unijų" ir nuo visokių rytinių kaimynų. Laikas jau būtų išsivirti kultūringo pasaulio papročius, tada tikrai sumažėtų įkyraus siūlymo ir nugirdymo problemos. Pagaliau senieji lietuviai irgi gėrė midų ir "arielkas"! Apie svečių vaišinimą ir

priėmimą yra prirašyta daug knygų, taip pat ir "Moters" žurnale (1975 m. 6 nr.) buvo išspausdintas platesnis aprašymas: "Gėrimų stiklai ir jų paskirtis".

Bendrai knygoje pasigendama truputį daugiau patiekalų su lietuvišku atspalviu. Kad ir mažiau žinomi — kaimiški valgiai būtų pridėję kiek daugiau įvairumo (pav. Kūčių valgiai ir t. t.) Tokiame leidinyje turėjo būti ir bendras alfabetinis vardynas, kad nereikėtų versti per visus turinio lapus.

Knyga yra išleista gražiai ir tvarkingai. Mėgstančios virti joje ras reikalingų receptų. (red.)

"Lithuanian Cookery" — by Izabelė Sinkeviciūtė; translated by Laima Kurpis; cover design by Paulius Jurekus; published by Darbininkas, New York, 1976; 316 p. \$ 7.00.

Knyga gaunama pas lietuviškų knygų platintojų, arba pas leidėjus; Darbininkas, 341 Highland Blvd., Brooklyn, New York, USA 11207.

ĮAMŽINKIME VYSKUPĄ MOTIEJŲ VALANČIŲ

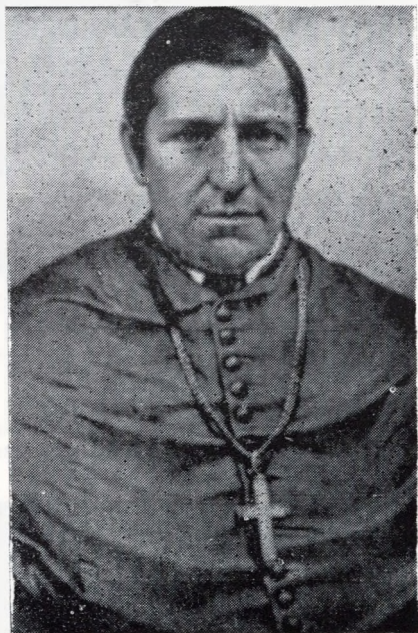
Žemaičiai, kalnėnai ir sūduviai maloniai kviečiami talkon išliekamai paminti didįjį vysk. M. Valančių mirties šimtmečio progą. Rėmėjų - prenumeratorių — kreditorių pagalba norime išleisti dvi gausiai iliustruotas knygas, apėję ir aplink jį.

I — "ŽEMAIČIŲ DIDYSIS" (Istoriografiniai Pasakojimai). 1. Žvilgsnis iš tolo. 2. Nuo lopšio iki pastoralo. 3. Tarp žemaičių Varniuose. 4. Maskolių varžtuose Kaune. 5. Geras Ganytojas. 6. Svetėjas - kultūrintojas. 7. Blaivintojas - dorintojas. 8. Lietuviškojo rašto Nestoras. 9. Valančiaus kalba, stilius ir žodynas. 10. Keturi amžininkai. 11. Vilniaus "caras" apie Valančių. 12. Nuomonės ir interpretacijos. 13. Baigiamosios mintys. 14. Literatūra, vardynas, rėmėjų - prenumeratorių sąrašas.

II — "SVIESA SUTEMUS" (Žemaičiai, Valančius ir valančininkai). 1. Ieškau švieselių praeities sutemose. 2. Krikščionybė Lietuvoj prieš ir po Valančiaus. 3. Žemaitija ir žemaičiai abelnai. 4. Žemaičių ganytojų kaimenės - parapijos. 5. Žemaičių vyskupai šimtmečių tekmėje (1441-1976). 6. Vysk. Mot. Valančiaus paveldėjimas ir palikimas. 7. Valančininkai ir povalančinės generacijos. 8. Dėdė Gasparas — šakelė ieško šakos. 9. Prieš 50 metų. 10. Garsai, liaupsės ir užbaiga. 11. Žiūr. I/14).

AUTORIUS — vysk. Motiejaus dėdės Gasparo šakos, 4-tos kartos šakelė dr. Grigas Valančius, 3111 Ettrick Str., Los Angeles, Calif. 90027. Jo šaltiniai — rašytiniai ir per brolių J. Lietuvoj sulasytiniai. Stilius — lengvi pasakojimai su tarmiškais pamarginimais.

LEIDĖJAI — Jūs. Visi, kam brangus tas, kuris "išmokė Lietuvą skaityti" /Binkis) ir "iš beraščių baudžiauninkų išgudė tautą" (M. Biržiška).

VYSK. M. VALANČIUS

Planuojame išleisti I-ją 1976 m. pavasarį, II-ją — rudenį.

TALKOS TELKEJAI — meldžiame būti kiekvieną geravalį lietuvi. Raskite, prašome, bent po kelis talkininkus (rėmėjai nuo 75/100 dol., garbės prenumeratoriai — 25/70 dol., prenumeratoriai — 17/18 dol., kreditoriai — bent 2-½ metų be % kiek išgali). Siųsti (su labai tiksliais adresais, zonų nr.) bet kuriam iš išvardintųjų. Kreditoriam išduosime garantijas.

Telaimina jus Dievas, teskatina vysk. Motiejaus dvasia.

Initiatoriai Rėmėjai

• MOTERYS PASAULYJE

A. Veselkienė aiškina audimo meną D. Britanijos konsulo žmonai p. P. Heath ir viešniai iš Danijos Nuotrauka A. Plaušinaičio

Lucija Grišonienė prie lietuviško skyriaus Tautų Mugėje, kurias rengia Urugvajaus prezidento žmona, diplomatų ir augštų pareigūnų žmonos, pelnas yra skiriamas labdaros tikslams

Montevideo, Urugvajus 1975 m.

M. K. ČIURLIONIO šimto metų gimimo jubilėjus Kanadoje buvo paminėtas labai iškilingai, Čiurlionio Festivalio reprodukcijų paroda, paskaitos ir koncertai vyko š. m. vasario mėn. 17-24 d. National Arts Centre ir Public Archives, Ottavoje. Paskaitas skaitė dail. A. Tamošaitis ir prof. J. Vaštokienė, koncertų programą atliko sol. G. Čapkauskienė, sol. V. Verikaitis, muz. J. Govėdas ir Hamiltono mergaičių choras "Aidas". Iškilmes rengė ir globojo Ottawos LB skyrius, The Secretary of State, The Ontario Ministry of Culture and Recreation, the Caring Community Arts Foundation. M. K. Čiurlionio Festivalį globojo The Honourable John Munro, P.C., M.P., Minister Responsible for Multiculturalism. Šį aukšto lygio kultūrinį renginį organizavo inž. J. V. Danys.

* * *

LIETUVIŲ MOTERŲ FEDERACIJOS ČIKAGOS KLUBAS PRIĖMĖ VIEŠNIAS IŠ TRISDEŠIMT SEPTYNIŲ VALSTYBIŲ

Lietuvos generalinė konsulė J. Daužvardienė yra Čikagos reziduojančio konsulinio korpo ponių klubo steigėja, dabartinė jo vicepirmininkė ir programų tvarkytoja. Praėjusių metų spalio 16 d. minėta ponių grupė, kurią sudaro konsulės, konsulų ir konsulatų tarnautojų žmonos, buvo LMF Čikagos klubo viešnios. Priėmimas įvyko jaukioje lietuvių Tautinių namų salėje su įdomiomis parodomis ir priešpiečiais. Buvo parodytas primityvus liaudies menas — šiaudinukai, puošnūs ir vertingi dail. A. Tamošaitienės ir dail. J. Marx gobelenai, natūralūs, reto gintaro gabalai ir klasiški bei modernūs gintariniai papuošalai bei skulptūros. Lietuvių moterų autorių, esančių išeivijoje, beletristiniai ir mokslo veikalai. Buvo išdalinta informacinė literatūra anglų kalboje apie Lietuvą ir jos okupaciją. Skoningai paruošti priešpiečiai parodė lietuvių vaišingumą. Viešnios viskuo domėjosi ir gėrėjosi, dėkojo p. J. Daužvardienei ir rengėjoms, o grįžusios namo patirtais išpūdžiai dalijosi su kitais konsulatų nariais, esančiais Čikagoje ir net su tais, kurie anksčiau Čikagoje gyveno. Ponia J. Daužvardienė Kalėdų proga gavo laišką iš Čikagoje buvusio Japonijos konsulo žmonos, kuriame ji rašo, kad ją pasiekusi žinia apie lietuvių moterų suruoštą kultūringą ir gražų priėmimą. Buvo gauta daug nuoširdžių padėkos laiškų ir juose pareikšti linkėjimai Lietuvai atgauti laisvę. Žinant, kad priėmime dalyvavo virš keturiasdešimt moterų, jų tarpe keturios konsulės, kurios atstovavo trisdešimt septynioms valstybėms, šis Liet. Mot. Fed. Čikagos klubo renginys yra didelės propagandinės reikšmės. Tą retą progą sudarė sumani diplomatė Lietuvos generalinė konsulė p. J. Daužvardienė, kuri savo asmeniu laimi svetimųjų tarpe Lietuvai daug draugų. Ji nenuilstamai stovi savo krašto tarnyboje, kaip nepriklausomos Lietuvos valstybės atstovė.

E. Diminskienė

M. K. Čiurlionio minėjimas Ottavoje; (viršuje) iškilmių organizatorius inž. J. V. Danys, (apačioje) reprodukcijų parodoje D. Danienė

Dail. Nijolė Kentienė

Dail. Genovaitė Geštautienė

SUSIPAŽINIMUI: DVI DAILININKĖS LOS ANGELES PADANGEJE

Sakau "padangėje", nes tam tikra prasme gyventi manei ir dailei — reiškia skraidyti padangėje, nutraukti bent valandėlei ryšį su žeme ir pasigrožėti kitais, vien iš padangių matomais pasauliais.

Kita prasme, tačiau, tai reiškia, kad po žaviu Los Angeles dangumi reiskiasi ir veikia daug neramiu sielų. Dvi iš jų čia norėčiau pristatyti.

Genovaitė Geštautienė paskutiniu metu ypač iššovė į priekį. Gimusi Biržuose ir baigusi gimnaziją Pasvalyje, Genė jau ankstyvoje jaunystėje veržėsi į daile, bet globėjas ir auklėtojas dėdė pakreipė jos gyvenimą kiek praktiškesne kryptimi. Vien tremtyje, vėliau vis skatinama vyro Balio, turėjo progos pilnai atsidėti studijoms Santa Monica College bei Otis Meno Institute, gi vėliau išvyko pasitobulinti į Paryžių. Pastangos buvo apvainikuotos dviem parodomis — pirmoji sausio 19—26 dienomis Los Angeles galerijoje Westwoode, kur išstatyti daugiausia aliėjiniais dažais tapyti darbai, drąsūs savo kompozicijoje, tikrovės pakreipime, spalvingi gelių puokštėse, uosto peizažuose, natūr-

mortuose, portretuose, miesto ir saliono gyvenimo efektuose. Tai buvo prieš-paryžietiška paroda, susilaukusi susidomėjimo ir įvertinimo. Po pusmečio Paryžiuje Genė savo darbus vėl išstatė Santa Monica's moterų klube Stasės Pautienienės dainos rečitalio proga, — abi menininkės padarė lankytojams dvigubą šventę — ir čia Geštautienė vėl suspindi naujomis, drąsiomis Paryžiaus išpūdžių spalvomis.

Antroji menininkė, dėstanti šiuo metu audimo kursą College of the Canyons, Valencijoje, Kalifornijoje, yra Nijolė Grudinskaitė Kentienė, čia vietoje daug kartų žavėjusi savo puikiais sienos audiniais, akvarelėmis, o paskutiniu metu ypač gero skonio moderniškais skulptūromis, dirbant tiek su medžiu, tiek su akmniu, tiek su geležimi. Rezultatai puikūs, išduodantys menininkės didelį estetinį pajutimą ir dekoratyvinį jautrumą. Nors užsiėmusi tolimesniu studijų tęsimu, Nijolė žada neužleisti ir savo naujojo polėkio skulptūroje — erdvės ir formos ritmingo žaismingumo.

R. K. Vidžiūnienė

Mok. Kleva Vidžiūnienė mokosi audimo meno pas dail. Nijolę Kentienę

• Organizacinė veikla

L. K. M. D-jos Liet. Kankinių par. skyr., Toronte, narės laike iškilmų: iš k. pirm. S. Petraitienė, O. Dementavičienė, M. Žekienė ir A. Katelienė; (viršuje) vaišinasi po surengtos taikomosios dailės parodos iš k. K. Taciliauskienė, B. Čirūnienė, S. Petraitienė, M. Norkienė, K. Bučienė, M. Žekienė.

MOTERŲ VEIKLA DELHI, ONT.

Laikas nusinešė į praeitį 1975 m., su savimi pasiimdamas tų metų įvykius, vargus ir džiaugsmus. Praėjo moterų metai. Stebint bendrą moterų judėjimą šiame krašte, atrodo, kad moterys nieko nelaimėjo. Tačiau, jos gana garsiai pareiškė visiems, kad yra nepatenkintos. Nors, atrodo, kad moterys yra lygiateisės su vyrais, taip dar nėra. Kaikurie dalykai turėtų būti pagerinti moterų atžvilgiu. To siekiant reikėtų pakeisti kaikiuriuos įstatymus. Pravedimui naujų įstatymų turėtų būti daugiau moterų valdžios viršūnėse. Moterų ateitis priklauso nuo jų pačių ir jų padėties visuomenėje.

Su džiaugsmu reikia pastebėti, kad lietuviškos moterys yra aktyvios ir reiškiasi įvairiose srityse pagal savo sugebėjimus ir gyvenimo sąlygas.

Delhi, Ont., K. L. K. M. dr-jos skyrius stipriai veikė iki šio laiko. Jų veikla daugiausia apsiriboja savoje apylinkėje. Jos čia jaučiasi reikalingos ir tinkamai įvertinamos. Per paskutiniuosius dvejus metus suruošė eilę minėjimų su paskaitomis, norėdamos pakelti savo lietuviškos apylinkės kultūrinį lygį. Su paskaitomis buvo pakviestos ir atsilankė: "Moters" redaktorė N. Kulpavičienė, "Eglutės" redaktorė O. Mikailaitė (Čiurlionio minėjimui ir šv. Marijos šventei), London, Ont. Lietuviškos Mokyklos mok. Eimantas (Valančiaus minėjimui), V. Garnelienė (visuotiniam susirinkimui). Ši dr-jka kas metai organizuoja Motinos Dienos minėjimą, talkina 16 Vasario šventėje,

bei kituose parengimuose ir darbuose.

Praėjusią vasarą šioje apylinkėje lankėsi buvusi operos solistė E. Kardelienė iš Montrealio, Que. Ją maloniai sutiko lietuviškos moterys bažnyčios salėje. Gerb. E. Kardelienė visiems paliko šviesius prisiminimus.

Skyriaus valdyba atstovavo nares ir kitų tautų ruošiamuose renginiuose, labdaros ir maldų dienos.

Žvelgiant į Naujus 1976 Metus, sausio 11 d., bažnyčios salėje įvyko visuotinis narių susirinkimas, dalyvaujant kun. dr. J. Gutauskui. Susirinkimą atidarė pirm. J. Žiogienė, pakviesdama dienos pirm. A. Ratavičienę ir sekr. E. Augustinavičienę. Visos norės apta-

rė daug įvairių reikalų. Skyrius turi 55 nares. Dvi buvusios aktyvios narės: E. Kairienė ir Zadurskienė išsikėlė į Hamiltoną Ont. Joms skyrius linki geros sėkmės naujoje vietovėje. Priimtos dvi naujos narės: M. Norvaišienė ir Čiuprinskienė. Visos dalyvės gausiu plojimu pareiškė džiaugsmą turėdamos jas savo tarpe.

Revizijos komisija: D. Norkienė ir S. Steigvilienė, patikrinusios kasą, ją rado pilnoje tvarkoje vedama išd. E. Rugienienės. Pelnas paskirstytas pagal visų nutarimą: liet. spaudai, šalpai ir saviems reikalam.

Kadangi senos valdybos kadencija pasibaigė, susirinkimas išsirinko nau-

Delhi, Ont., L. K. M. D-jos skyriaus 1974-75 metų valdyba: iš k. E. Rugienienė, V. Garnelienė, pirm. J. Žiogienė, B. Vylienė, S. Mažeikienė

MOTERŲ VEIKLA MONTREALYJE

KLK Moterų d-jos Montrealio sk. valdybos rūpestiu gražiai ir prasmingai buvo surengtas metinis dr-jos šventės paminėjimas. Šventė buvo pradėta gruodžio 6 d. literatūriniu vakaru.

I literatūrinį vakarą iš Čikagos atvyko rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė su pluoštu savo brandžios kūrybos. Montrealiečiams gerai pažįstama rašytoja, sutraukė gausų būrį savo draugu, pažįstamų ir šiaip jos kūrybos gerbėjų.

Reikia pasakyti, kad ne visus rašytojus, skaitančius savo kūrybą, yra taip malonu klausyti, kaip B. Pūkelevičiūtę.

Jos vaidybiniai gabumai, sodrus kūrybinis žodis, laikas nuo laiko perpintas įdomesniais gyvenimo įvykiais, sugebėjo patraukti publikos dėmesį ir gana ilgai užsitęsęs vakaras, pasirodė akimirkai. Šio vakaro metu girdėjome pluoštelį kūrybos vaikams, ištrauką iš romano „Aštuoni lapai“, kritusiems už Lietuvos slaisvę partizanams skirtą poemą „Rauda“ ir kt. Be to labai jausmingai buvo perskaitytas kūrinys, skirtas Montrealiui, kuriame yra giliai išpaustos rašytojos Birutės Pūkelevičiūtės kūrybingų metų pėdos. Bet gal didžiausią išpūdį paliko poema „Rauda“, skirta žuvusiems kovotojams už Lietuvos laisvę. Keliomis progomis į metus mes sugebame paminėti ir prisiminti mūsų tautos kančinius maldoje arba minėjimo metu tyliu pagerbimu atsistojant. Tačiau B. Pūkelevičiūtė, supažindindama mus su šiuo kūriniu, privertė giliai, dvasiniai išgyventi partizano-kančinio auką savo tėvynei. „Rauda“ tai yra tikras literatūrinis paminklas žuvusiems už Lietuvos laisvę.

Kaikurie B. Pūkelevičiūtės kūriniai buvo palydėti pritariant Z. Lapino muzikai. Tai darė gilesnį išpūdį ir davė jos kūrybai daugiau iškilmingumo.

Po literatūrinio vakaro sekė valdybos ir jos padėjėjų surengtos vaišės. Daugelio dalyvių nuomone, vaišiu stalas buvęs labai puikus ir ne bereikalo gavęs „mažojų velykinio stalo“ vardą.

Be to, šio vakaro metu buvo surengta neeilinė loterija. Tai rankdarbių loterija.

Fantai labai įdomūs, originalūs ir, svarbiausia, visi tautiniais motyvais. Todėl loterijos stalas sutraukė daug žmonių, iš kurių vieniems išpuolė laimė papuošti savo kambarius austa juosta, takeliu, lietuviška lėle arba megzta pagalvėle, o kiti — su mažesne laime — galėjo tik pasigrožėti šios retos loterijos fantsais...

Sekančia dieną šventė užbaigta šv. Mišiomis, kurios ta pačia proga buvo užprašytos už mirusias nares. Ju metu tautiniais drabužiais pasipuošusios d-jos narės budėjo prie draugijos vėliavų.

Ją valdybą, kurią sudaro: V. Lapienienė, E. Augustinavičienė, R. Augustinavičienė, R. Beržinienė ir A. Lapėnienė. Senoji valdyba džiaugiasi pavykusi susirinkimu ir jaučia, kad skyrius perduotas į stiprias naujos valdybos rankas. Joms linki darbinių metų ir geriausių sėkmės! B. V.

vos. Šv. Mišias aukėjo kun. J. Arnauskas ir pirmą kartą mūsų Aušros Vartu šventovėje, liturginių apeigų metu, lekciją skaitė moteris, mūsų draugijos narė taip pat su tautiniais drabužiais.

P. L. K. O. S. SUVAŽIAVIMAS

TORONTE

V. OTTIENĖ

Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos Tarybos suvažiavimas įvyko 1975 m. spalio 26 d. Prisikėlimo parapijos patalpose, Toronte.

Suvažiavimo posėdį atidarė pasaulio Liet. Katalikių Organizacijų Sąjungos pirm. prof. A. Šlepetytė-Janačienė iš New Yorko, savo įžanginiame žodyje padėkojo K. L. K. M. D-jos Centro Valdybai, kad sudarė sąlygas suvažiavimui.

Posėdžiui pirmininkauti buvo pakviesta Dr. O. Gustainienė, K. L. K. M. Dr-jos c. v. pirm. Malda atkalbėjo kun. A. Prakapas. Dr. O. Gustainienė pasveikino draugijos ir kitų organizacijų atstovus ir svečius ir padarė pranešimą apie d-jos veiklą.

Sveikinimo žodį tarė Generalinis Lietuvos konsulas p. Žmuidzinas, kuris savo kalboje pabrėžė: „džiaugiuosi labai, kad katalikės moterys rūpinasi tautiniais reikalais“.

Kanados Katalikų Centro pirmininkas Dr. Sungaila, pabrėžė savo kalboje, jog moteris yra moteris, ir ji liks šimos širdis, šeimos šviesa, joks sąjūdis nepakeis moters. Pirmininkė dėkodama už sveikinimo žodį, pasakė, kad katalikės moterys nėra pasinešusios būti liberalėmis, bet kultūriniai ir dvasiniai nori būti lygios su vyrais.

Toliau sveikino Toronto Lietuvių Bendruomenės pirm. Bireta, Skautų ir skaučių vardu p. Keršienė, „Moters“ redaktorė N. Kulpavičienė ir Prisikėlimo parapijos klebonas Tėvas A. Simanavičius.

Raštu sveikino: Jo Ekscelencija vyk. Brizgys, konsulas Kajeckas iš Vašingtono, konsulas Simutis iš New Yorko, konsulė Daužvardienė iš Čikagos, Alto pirm. Dr. Bobelis, Vliko pirmininkas Valiūnas, Magdalena Galdikienė iš Putnamo, Helen Kam iš Bostono, Pasaulio Lietuvių Katalikių sąjungos atstovė Paryžiuje Birutė Šlepetytė-Venskuvienė.

Prof. Janačienė pranešė, kad pasaulio Lietuvių Katalikių organizacijų sąjungos taryba turi atstoves visuose pasaulio kraštuose, jos darbai dideli religinėje ir tautinėje plotmėje, priklauso tarptautiniai unijai, kuri susideda iš 65 tautų. Kas dveji metai vyksta suvažiavimai, ruošiami tarptautiniai moterų kongresai. Lietuvių atstovės visur dalyvauja ir turi progą iškelti savo rūpesčius dėl baises priespaudos ir religijos bei tautos naikimo vykstančio mūsų tėvynėje Pasaulio Liet. Kat. Sąjunga priklauso

Po gražaus, prasmingo ir pasisekusio d-jos šventės minėjimo, linkėtina energingai valdybai sėkmės ir toliau praturtinant Montrealio kultūrinį gyvenimą ateityje.

Nijolė Bagdžiūnienė

prie Jungtinių Tautų Unesco.

Per suvažiavimus ir kongresus sprendžiami įvairiausi moterų liečiantieji dalykai, kaip moters pažanga, moters vieta šeimoje, visuomenėje, sveikatos apžvalga, asmenybės ugdymas, mažų tautų moterų problemos, vaikų apranga, gyvenamoji aplinka, šeimos gyvenimas, tėvų atsakomybė, abortai, narkotikai ir daug kitų problemų.

Pasaulio Liet. Katalikių Organizacijų Sąjungos tarybos atstovės turi dalyvauti: per pavergtų tautų susirinkimus, rašomi memorandumai į Jungtines Tautas dėl išlaisvinimo.

Dalyvauja tautinėje ir tarptautinėje veikloje. 1973 m. paskutinis kongresas buvo Afrikoje. Tai pirmas kartas, kad lietuvių atstovės negalėjo dalyvauti, dėl materialinių priežasčių. Kongresai anksčiau vyko Romoje, Belgijoje ir kitur.

Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos taryba turi 8 nares valdyboje ir kiekviename krašte po atstovę. Kanadoje atstovė yra Angelė Sungailienė. Sąjungos pirmininkė yra prof. A. Šlepetytė-Janačienė.

Po posėdžio įvyko simpoziumas, kuriame buvo gvildenamos įvairios moterų problemos ir tuo paminėti Moterų Metai.

Kalbėtojos buvo: Prof. A. Janačienė (Niujork) — Lietuvos Katalikės moters asmenybės ugdymas; muz. D. Garbaliuskiene (Torontas) — Lietuvė Katalikė šeimoje; ist. A. Dumbrienė (Čikaga) — Liet. Katalikė visuomenėje, moderatorė buvo dr. A. Lukienė (Toronto).

Janačienė savo žodyje pabrėžė, kad moteris nuolat turėtų šviestis, jei ne universitete, tai nors namie skaitydama knygas atliekamą laiką nuo kasdieninių pareigų. Žinoma, šeima yra pirmoje eilėje. Danutė Garbaliuskiene kalbėjo jausmingai, ji kalbėjo apie lietuvių motinos pareigas religijoje ir tautinėje sampratoje, kad motinai mirus, vaikas su dėkingumu atsistoja prie jos kapo pasakytų čia ilsisi mano, mano motina.

A. Dumbrienė kalbėjo kaip isisteigė ir veikė katalikių organizacija Nepriklausomoje Lietuvoje, papasakojo apie žymias veikėjas. Tėvynėje buvo lengviau dirbti, nes tai buvo savo kraštas.

Po to sekė diskusijos. Meninę programą atliko mergaičių sekstetas, po programos — vaišės, per kurias dainomės suvažiavimo išpūdžiais.

PASAULIO LIETUVIŲ KATALIKŲ ORGANIZACIJŲ SAJUNGA (PLKOS) TARPTAUTINĖJE VEIKLOJE

(PLKOS) įgaliojinę tarptautiniams ryšiams, B. Venskuvienės, pranešimas 1975 m. spalio mėn. 26 d. PLKOS Tarybos suvažiavimui Toronte)

Atstovaujant Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjungą (PLKOS) Pasaulio Katalikų Moterų Organizacijų Unijoje (WUCWO) ir kitose tarptautinėse organizacijose, tenka reguliariai PLKOS vadybą informuoti tarptautinės veiklos klausimais. Šis pranešimas lies veiklą nuo paskutinio PLKOS Tarybos suvažiavimo (1973 m. gegužės mėn. 20 d.) iki dabartinio.

Veikiama tarptautinėje plotmėje, atstovaujant visur, kur tik PLKOS yra kvičiama dalyvauti.

Tarptautinių organizacijų eilėje tapliausias ryšys yra palaikomas su Pasaulio Katalikų Moterų Organizacijų Unija (WUCWO), kurios PLKOS yra pilnateisė narė dar nuo Lietuvos Nepriklausomybės laiku.

Nuo paskutinio PLKOS Tarybos suvažiavimo, Sąjungos įgaliojinę tarptautiniams ryšiams dalyvavo eilėje WUCWO Tarybos ir Komisijų posėdžių ir įvairiuose pasitarimuose, kurie vyko dažniausiai Paryžiuje. Taip pat dalyvauja WUCWO suvažiavimuose.

La Hulpė (Belgijoje) 1973 m. lapkričio mėn. įvyko tarptautinis katalikų moterų organizacijų vadovų suvažiavimas, kurį suorganizavo WUCWO. Dalyvavo atstovės iš visu pasaulio kontinentų. Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjunga šiame suvažiavime atstovavo B. Venskuvienė (iš Paryžiaus).

Suvažiavimas buvo daugiausiai skirtas WUCWO veiklos apžvalgai, kaip kad ji buvo išvystyta paskutinių metų bėgyje.

1970 metų pabaigoje Pasaulio Katalikų Moterų Organizacijų Unijos kolokviume Turhoute (Belgijoje) moters asmenybės ugdymo klausimais, buvo nustatyta WUCWO veiklos programa minima tema. 1973 metų pabaigoje tarptautiniame vadovų suvažiavime La Hulpė, buvo apžvelgta, kaip katalikų moterų organizacijos įvairiuose pasaulio kraštuose šią programą vykdė.

La Hulpė, buvo apžvelgta, kaip katalikų moterų organizacijos įvairiuose pasaulio kraštuose šią programą vykdė.

Taip pat buvo nustatytos gairės ateičiai veiklai, ypatingai kitose tarptautinėse organizacijose ir institucijose (kaip Jungtinės Tautos, UNESCO, Europos Taryba ir kt.), kuriose Pasaulio Katalikų Moterų Organizacijų Unija nuolat reiškiasi.

Ruošiant šį suvažiavimą, visoms WUCWO priklausantioms katalikų moterų organizacijoms buvo išsiuntintos anketos WUCWO klausimais. Anketų atsakymų sintezė buvo plačiai paremta suvažiavimo darbuose.

Suvažiavime, be to, katalikų moterų organizacijų delegatės padarė pranešimus apie savo atstovaujamos organizacijos veiklą ir tikslus. Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjungos atstovė B. Venskuvienė padarė pranešimą apie PLKOS veiklą ir uždavinius iševijoję.

Suvažiavime diskutuojant apie WUCWO aktyvų dalyvavimą tarptautinėse organizacijose ir institucijose, ilgiausiai buvo sustota ties veikla Jungtinėse Tautose (įskaitant ir UNESCO).

Išeinant iš Jungtinių Tautų ir kitų augščiau minėtų tarptautinių institucijų programos, taip pat iš WUCWO keliama problemų katalikų organizacijose, delegatės tai nagrinėjo sekančiose darbo komisijose:

I. **Moters pažanga** — jos teisinė padėtis viešame ir privačiame gyvenime, moters vieta šeimoje ir visuomenėje, jos dalyvavimas politiniame, ekonominiame gyvenime ir profesijoje, moters švietimas ir kt.

II. **Socialinės, sveikatos ir auklėjimo problemos** — vaikystė, jaunimas, vyresnioji karta, ligonių apsauga, šeimos gyvenimo pagerinimas namų ekonomijos ir mitybos srityse, socialinis ir bendruomeninis ugdymas, auklėjimas specialiose mokyklose, nuolatinis asmenybės ugdymas, narkotikų problemos.

III. **Žmogaus teisės** — religija, socialinė ir rasinė diskriminacija, tautų laisvo apsisprendimo teisė, laisvo judėjimo pasaulyje teisė, pabėgėliai, mažumų teisės valstybėje, įvairių formų vergystė, išmaišymas į privatų žmogaus gyvenimą, motinų ir vaikų apsauga ginkluoto konflikto atveju, vaikų teisė ir kt.

IV. **Gyvenimo aplinka** — natūralioji aplinka (augalija, gyvūnija), statyba (butai, miestų planavimas), aplinkos aptersimas, auklėjamieji, socialiniai ir moraliniai gyvenamos aplinkos aspektai, šių klausimų informacijos masės uždaviniai.

V. **Gyventojai** — abortų problemos, šeiminis planavimas, tėvo atsakomybė, migracija ir, bendrai, žmonių judėjimas (pvz. kaimo gyventojų kraustymasis į miestus) ir kt.

PLKOS atstovė B. Venskuvienė dalyvavo Žmogaus Teisių darbo komisijoje. Posėdžių metu ji padarė ilgą pranešimą apie padėtį pavergtoje Lietuvoje — ten jau daugelį metų visiskai pamintas žmogaus teisės. Keldama konkrečius faktus, ji paminėjo militarine jėga sovietų įvykdytą krašto okupaciją, esamą politinę, religinę, kultūrinę, socialinę ir ekonominę priespaudą.

Suvažiavimo metu PLKOS atstovė skatino ir toliau per Jungtines Tautas ir kitas tarptautines institucijas kelti okupuotų kraštų — ju tarpe ir Lietuvos — esamą neteisėtą padėtį, padedant jiems siekti nepriklausomybės. Taip pat kėlė reikalą suaktyvinti informaciją šiais klausimais tarptautinėse institucijose ir visų kontinentų katalikų moterų organizacijose.

Vokietijos Katalikų Moterų Sąjungos 70 metų jubiliejaus proga, Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjungos įgaliojinę tarptautiniams ryšiams lankėsi 1973 m. lapkričio mėn. pabaigoje Vokietijos Katalikų Moterų Centre — Koelne. Pasveikinusi jubilieties PLKOS vardu, ji įteikė Vokietijos Katalikų Moterų Sąjungos pirmininkei Dr. G. Ehrle dovanų lietuviško audinio takelį ir gėlių puokštę lietuviškomis spalvomis.

Savo vizito metu, B. Venskuvienė turėjo ilgą pasikalbėjimą su Vokietijos Katalikų Moterų Centro Vadovybe, kuriame buvo paliesti pavergtos Lietuvos padėties ir Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjungos veiklos iševijoję klausimai.

1974 m. rugsėjo mėn. 14-21 d. d. įvyko Pasaulio Katalikų Moterų Organizacijų Unijos (WUCWO) suvažiavimas Dar Es Salaam (Tanzanijoje). Tai buvo pirmas pasaulinis katalikų moterų kongresas Afrikoje. Dalyvavo atstovės iš visu pasaulio kontinentų.

WUCWO suvažiavimo tema: "Pasaulio Katalikų Moterų Organizacijų Unija — keliu į teisingesnę ir geresnę visuomenę". Po įžanginės WUCWO Dvasinio Patarėjo Mgr Ramselaar paskaitos "Teisingumas pasaulyje", suvažiavimo dalyvės nagrinėjo ir diskutavo šia temą įvairiose darbo grupėse ir WUCWO veiklos plotmėje: 1. Moters vaidmuo teisingumo pasaulyje klausimuose, 2. Bendras teisingumo ugdymas ir 3. Ryšiai tarp ekonominiai išsivysčiusių ir mažiau toje srityje išsivysčiusių kraštų.

P. L. K. O. S. suvažiavimo Toronte dalis viešnių ir rengėjų: iš k. dr. A. Lukienė, dr. O. Gustainienė, A. Dumbrienė, dr. A. Janačienė, M. Lušienė, B. Pabedinskienė, V. Penikienė, O. Reventienė, G. Kudžmienė, B. Sapijonienė, M. Vaitonienė, A. Sungailienė, N. Kulpavičienė, E. Vilimaitė, dr. A. Radzivanienė

Suvažiavimo tema yra naujoji Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos programa ateinantiems ketveriems metams. Ypatingas dėmesys bus skiriamas moteriai, kaip teisingumo ugdytojai pasaulyje. Tame teisingumo kontekste, organizacijos yra skatinamos:

- vykdyti akciją plačioje visuomenėje,
- vykdyti akciją Bažnyčioje. Jai atnešant mūsų patyrimo rezultatus ir mūsų pageidavimus moterų klausimais,
- veikti moters asmenybės ugdymo klausimais,
- veikti dėl moters ir vyro teisių lygybės,
- išdirbti bendrą šių klausimų programą moterims ir vyrams drauge.

Bendrai, ateinantiems keturiems metams turėtų būti organizacijose dedamos visos galimos pastangos teisingumo ugdymui ir įgyvendinimui šių dienų gyvenime. Teisingumas pagal evangeliją, kuris reikalauja asmeninio išsipareigojimo ir iš kitos pusės — kolektyvinis išsipareigojimas, kuris turėtų kovoti prieš visas egzistuojančias neteisybes ir kuris turi palaikyti visų pastangas, kurie kovoja prieš šią neigiamybę žmonijoje.

Augščiau minimo Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos (WUCWO) suvažiavimo Tanzanijoje metu buvo išrinkta nauja šios Unijos pirmininkė: Elisabeth LOVATT-DOLAN (Airija).

Naujoji pirmininkė gerai pažįsta tarptautinę veiklą. Buvusi iki šiol plačiai žinomo laisvės kovomis krašto atstovė Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijoje, p. E. Dolan yra labai atidi ir pavergtos Lietuvos problemoms.

Ji jau ilgus metus veikia drauge tarptautinėje plotmėje ir yra labai tampruose ryšiuose su Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos įgaliotine tarptautiniais ryšiams.

1973 m. rudenį p. E. Dolan lankėsi su buvusia WUCWO pirmininke P. Bellosillo JAV-bėse. Būdama New Yorke, ji matėsi ir tarėsi veiklos klausimais su PLKOS pirmininke Dr. A. Janačienė ir PLKOS Valdybos narėmis Dr. A. Radzivanienė ir O. Reventienė.

1975-tieji metai, Jungtinių Tautų iniciatyva, paskelbti tarptautiniais moters metais.

Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unija yra taip pat įsijungusi į tų metų minėjimą.

Pasaulinis katalikių moterų suvažiavimas Tanzanijoje jau vyko tarptautinių moters metų perspektyvoje, įnešdamas iš savo pusės ir katalikiškos veiklos direktyvas šiems metams.

WUCWO priklausančios organizacijos buvo raginamos tinkamai tarptau-

tinus moters metus atžymėti, sau pritaikant svarbiausius ir aktualiausius moters problemų nagrinėjimus bei konkrečius įgyvendinimus.

Visa, kas bus padaryta organizacijoje tarptautinių moters metų ženkle, prašoma Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Uniją painformuoti per savo Katalikių Moterų Organizacijų Centrus.

Sekančių metų pirmoje pusėje Vokietijoje įvyks WUCWO konferencija, kuri apspres įvairių kraštų katalikių organizacijų per šiuos tarptautinius moters metus iškeltas problemas, padarys atitinkamas išvadas ir jas patieks Jungtinėms Tautoms bei kitoms tarptautinėms institucijoms su konkrečiais pasiūlymais katalikėms moterims rūpimais klausimais.

Savo buvimo metu pereita vasarą Europoje PLKOS Valdybos pirmininkė Prof. Dr. Aldona Janačienė, drauge su PLKOS įgaliotine tarptautiniams ryšiams, padarė vizitą Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Centru, kuris yra Paryžiuje.

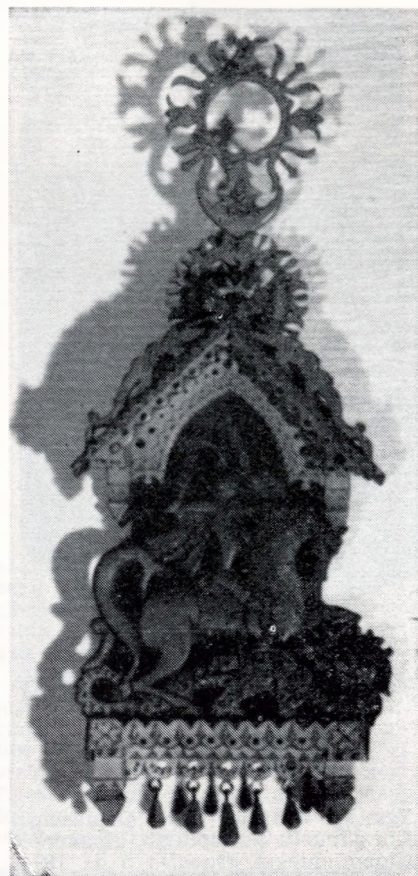
PLKPOS Valdybos pirmininkė WUCWO Vadovybės buvo labai gražiai ir šiltai priimta. Šio vizito metu, ilgame pasikalbėjime buvo plačiai paliesti pavergtos Lietuvos religinės padėties, Helsinkio konferencijos ir tarptautinės katalikių moterų veiklos klausimai.

Be veiklos Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijoje, palaikomi ryšiai su įvairių kontinentu katalikių moterų organizacijų vadovybėmis. Per eilę metų yra susidaręs ne tik tampus, bet ir labai artimas bendradarbiavimas. Tai yra labai reikšminga PLKOS veiklai ir nuolatinė informacijai apie dabartinę pavergtos Lietuvos padėtį.

Jš kitu tarptautiniu organizaciniu laikumi ryšiai su Tarptautiniu Katalikių Organizacijų Centru ir su Europos Pasauliečių Apaštalavimo Forumu. Palaikomi taip pat nuolatiniai ryšiai su įvairiuose kraštuose veikiančiomis Tylos Bažnyčios Komisijomis ir su Informacijos ir Dokumentacijos Centrais (žiūr. prie pranešimo pridedamą augščiau minimų Komisijų ir Informacijų Centrų sąrašą).

Nuolat visur, kur tik įmanoma, tarptautinėje plotmėje keliamos naverptos Lietuvos problemos, siuntinėjama dokumentacija ir literatūra šiais klausimais.

Veikla tarptautinėse organizacijose yra ir mums lietuviams katalikėms — kelias į platiui pasauli, kuris yra šiandien iėies į tarptautinį amžiu. Religinės, kultūrinės, socialinės, politinės ir ekonominės problemos negali būti išsprendtos vien gyvenamos aplinkos ar vien tautine prasme: jos yra reikalingos sprendimui, veiklos ir tarptautiniu mastu. Tai labai svarbu mums gyvenant išeivijoje ir visad turint prieš akis tragišką mūsų Tėvynės likimą.

KOPLYTELĖ

V. LIAUKUS

LIETUVIAI RUOŠIAS

EUCHARISTINIAM KONGRESUI

Š. m. rugpjūčio 1—8 d. d. Philadelphijoje, Penssylvanijoje, J. A. V-bėse įvyks 41-as tarptautinis Eucharistinis Kongresas.

Tai bus katalikų pasaulinio masto tikėjimo išpažinimas: demonstratyvinis pasaulio katalikų suvažiavimas pagerbti Kristų Eucharistijoje.

Tarptautinis Eucharistinis Kongresas žada sutraukti pusantro milijono tikinčiųjų. Tai bus dvasinė pasaulinė paroda, kurios proga vyks pamaldos, diskusijos simpoziumai, procesijos ir meno bei kitų eksponatų parodos.

Kaip 1973 m. Melbourne, Australijoje, o anksčiau Bogotoje, Miunchene ir kitur, tai panašiai ir šiame Eucharistiniame Kongrese lietuviai planuoja organizuoti dalyvauti. Eucharistinis Kongresas įvyksta kas treči metai vis kitame krašte.

Norintieji dalyvauti Eucharistiniame Kongrese, o ypatinai norintieji užsisakyti nakvynes, turi nedelsiant kreiptis per savo parapiją, organizaciją arba pavieniu, pas paskirtą biurą savo vyskupijoje.

Lietuviai visais Eucharistinio Kongreso reikalais, išskyrus nakvynių klausimu, gali kreiptis pas kun. Kajetoną Sakalauską, Sv. Andriejaus parapijos vikara, 1913 Wallace St., Philadelphia PA 19130. Telefonas: 215 765-2322.

Prašom sumokėti "MOTERS" prenumeratą!

Tamsios Gražinos akys, slepiančios kažką gilaus ir paslaptingo, užsimerkė amžinam miegui gruodžio 5 d., 1974 m. Vos trejetą mėnesių bekankino ją žiaurioji vėžio liga po operacijos, kurios rezultatai buvo didelis smūgis jos artimiesiems. Tačiau dar norėjosi neprarasti vilčių, vis norėjosi tikėti, kad gydymas padės... Bet jos jėgos neįtikimai greitai seko. Su plaučių uždegimu išskubėjo Gražina į ligoninę ir namo jau nebegrižo.

Šiurpas oras laidotuvių dieną lyg viešai skelbė atvykusiems atsisveikinti tą šurpią tuštumą, kuri liko Gražinos tėvų širdyse.

Nors Gražinos gyvenimas buvo trumpas, tačiau prasmingas ir kupinas gražių atsiekimų. Ją viskas domino ir ji vis jįškodavo progų kuo daugiau žinių pasisemti, kuo naudingiau laiką praleisti ir kuo p'niau kiekvieną momentą išgyventi.

Kur Gražina beįsijungdavo ir kam beįsiriždavo, tam ji pilnai atsiduodavo. Dėl savo sugebėjimų ir savo pareiġingumo ji dažniausiai iškildavo iki augštų ir atsakingu vadovavimo pareiġų. Lankydama Čikagos Augšt. Lituanistikos Mokyklą bei Maria Augšt. Mokyklą ji buvo viena iš geriausių mokinių ir todėl buvo pakviesta į "National Honor Society". St. Xavier Kolegijoje gavo bakalauro laipsnį iš biochemijos, o Čikagos Universite te magistro laipsnį iš mikrobiologijos. Šio universiteto mikrobiologijos skyriuje pasiiko ir dirbti užsirekomenduodama kaip gabi mokslininkė ne tik darbu, bet ir atspausdintais straipsniais. Vėliau dirbo American Medical Association, kur buvo atsakinga perskaityti naujausia mediciniską medžiagą ir nuspresti, kas bus svarbiausia patiekti ir kitiems tarnautojams.

Kai dar tebedirbo Čikagos universitete, Gražina porai metų darbovietės buvo išsiųsta į Pasteur Institutą, į Paryžių testuoti savo tyrinėjimus apie cholero; imunitetą. Kadangi ji mokėjo šio krašto kalbą, ji mėgo ne tik lankyti žymiausias Paryžiaus vietas ir džiaugtis meno lobiais, bet taip pat užklysti ir į jaukius ir ramius kampe lius, kur galėdavo pajusti tikrą prancūzų gyvenimą. Atostogų metu ji apkelioavo daugelį kitų Europos kraštų ir ypač susižavėjo Graikija. Laisvalaikiu ji lankė Paryžiaus Kulinarijos Mokyklą ir vėliau, grįžusi Čikagon, mėgdavo ypatingesniais valgių patiekalais pavaišinti draugus.

Menas, muzika, visuomeninė veikla, skautavimas ir sportas užpildydavo daugelį Gražinos valandų. Muziejai, galerijos, koncertai, operos, vaidinimai ir baletai buvo jos ypač mėgiami. Vasaromis Gražina būdavo entuziastiška plaukikė bei teniso ir tinklinio žaidėja, o žiemomis čiuožėja ir daugelio Amerikos kalnų slidinėtoja. Įstodama į skautų organizaciją mažąja skautuke, ji pakilo iki tunto adjutantės pareiġų ir paskautininkės laipsnio. Buvo skautė akademikė, Filisterių Sąjungos Centro Valdybos narė, ir buvo apdovanota Tėvynės Dukros žyme niu.

Gražina kitų savo rūpesčiais apsunkinti nenorėdavo ir apie save nedaug tekalbėdavo, tačiau ji leisdavo ant savo pečių artimiesiems užkrauti jį problemas ir padėdavo jas kartu nešti. Su ja būdavo visuomet malonu pabendrauti, nes dvelkdavo iš jos kažkas patrauklaus, kažkas neaprepiamo.

Gražina dar tikėjosi plačiau pake liauti ir pamatyti žemiškas grozybes, bet ji buvo puikiai pasiruošusi ir paskutinei kelionei, į kuria ji taip skubėjai. netikėtai ir nesugrįžtamai iškelia vo.

Janina Čikotienė

A. a. Aldona Eretaitė - Lange

A. A. ALDONA ERETAITĖ - LANGE, dramos aktorė, mirė š. m. vasario m., 12 d., palaidota Basel'je, Šveicarijoje.

Aldona gimė Lietuvoje 1928 m., žinomo veikėjo, prof. J. Ereto šeimoje. Ji praleido vaikystę Kaune. Vėliau šeima persikėlė gyventi į Šveicariją, kur Aldona tęsė mokslą ir pradėjo pirmuosius scenos žingsnius. Baigusi Zuericho dramos mokyklą, ji buvo pakviesta dirbti Mannheim'o Valstybiniame Teatre, vėliau dirbo Goettingen'o, Kiel'io ir Bielefeld'o teatruose. Aldona buvo pasižymėjusi aktorė, savo talentą geriausiai atskleidusi charakterių rolėse: Ibseno' G. Hauptmann'o, B. Brecht'o ar Giraudoux veikaluose. 1968 m. A. buvo pakviesta į Čikagą, kur pravedė programą Tautinių šokių šventėje.

Aldonos netekimas buvo skaudus šeimai, lietuviams ir teatro pasauliui, kuriam ji atidavė 25-rius savo gyvenimo žydėjimo metus.

Buvusiai K. L. K. M. D-jos centro valdybos

ir "Moters" žurnalo darbuotojai

A. A. LIUDAI IMBRASIENEI mirus,

šeimai nuoširdžią užuojautą reiškiamo —

K. L. K. M. Dr-jos centro valdyba ir "Moters" žurnalo kolektyvas

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

KĄ DĖVĖSIME PAVASARĮ

Jau kuris laikas buvo kalbama apie pasikeitimus madų pasaulyje, bet pasikeitimai šį kartą lėtai vystėsi. Pavasaris atneša naujienų. Užmirškite murzinas prigesintas spalvas, pavasaris pražys avietinė, aiškiai rausva, šviesiai mėlyna ir alyvų spalva. Šviesi smėlinė ir balta taip pat madoje. Visi rūbai bus patogūs — plačiom rankovėm ir su dideliais kišeniais. Pačios moderniausios — paprastos megstos medvilninės palaidinės (T-shirt). Jos gaminamos vienos spalvos ar su įvairiausiais raštais — gėlėmis ir geometrinėm figūrom. Su tom palaidinėm dėvimi platūs sijonai.

Ant galvos rišami įvairūs šalikai ir skarelės. Suknelės ir sijonai juosiami trijų, keturių ir penkių centimetru platumo diržais, dažnai pinamais iš kanapinės virvės, natūralios spalvos.

Platforminių, storais padais batų jau pavasarį nebematysim. Pavasariu batuku padai ploni ir siauresni kulneliai. Prie sportinių rūbų dėvimi žemom, plačiom kulnim, klasiški sportiniai batai.

Rankinukai dėvimi pailgi ir su ilgais diržais, kabinami ant peties. Didesnieji rankinukai gaminami iš drobės, medvilninės medžiagos ir plonos parauktos odos.

Grįžta į madą skrybėlės. Pavasarinės gaminamos iš natūralios spalvos šiaudo ir dėvimos prie eilučių.

Plaukai kerpami trumpiau ir dėvimi arba visai lygūs arba sugarbanuoti baronkutėm. Ploni plaukai kerpami visi vienodo ilgio ir labai lengvai sudedami pusmečiui, kad tik išlaikytų šukuoseną.

Karoliai nešiojami stambūs ir tik po vieną eilutę. Apyrankės — spal-

voti lankai, dėvimi po vienodą skaičių ant abiejų rankų.

APIE TUALETINĮ MUILĄ

Muilas yra pati seniausia ir plačiausiai naudojama švaros priemonė. Jis buvo žinomas jau prieš du šimtus metų prieš Kristų. 700-taisiais metais po Kristaus gimimo jau kūrėsi muilo gamintojų sąjungos, o 1700-tais metais muilas buvo naudojamas visuose Europos kraštuose.

Tualetinis muilas gaminamas iš riebalų, šarmo ir vandens. Dažnai, kad geriau putotu, į tą mišinį pridedama kokosų ar kitokių palmių riešutų aliejaus.

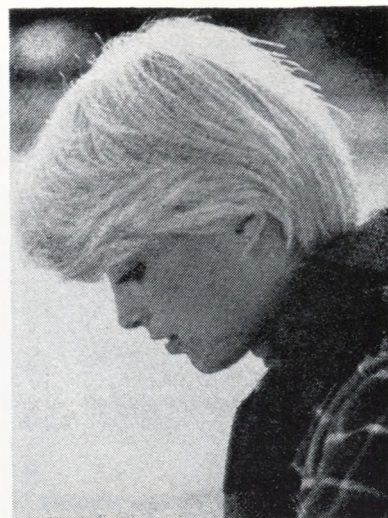
Muilas padeda nuimti nuo odos susidėvėjusį viršutinį sluogsnį, ištirpyti seną alyvą, prakaitą ir dulkes. Kartais į pagrindinį muilą dedamos ir specialios medikamentinės medžiagos.

Muilo rūšys

Dvigubo riebumo (superfatted) muilas naudojamas normaliai arba į sausumą palinkusiai odai. Toks muilas padeda odoje išlaikyti natūralią alyvą ir drėgmę.

Kastilinis muilas. Jis gaminamas iš alyvų aliejaus, bet jokių ypatingų savybių neturi.

Perregimas muilas (transparent soap). Gaminant šį muilą, į pagrindinę formulę pridedama glicerino ir alkoholio. Jis patiriamas naudoti sausai odai. Tiesa, juo nusiprausęs, oda atrodo švari ir švelni, tačiau po ilgesnio

naudojimo, jis labiau nudžiovins odą, negu paprastas muilas. Ir alkoholis ir glicerinas turi vandenį traukiančių savybių. Šis muilas turėtų būti naudojamas tik turinčioms normalią odą.

Priešpraktinis muilas (deodorant soap). Šis muilas turi bakterijas naikinančių chemikalų. Bakterijos, esančios odos paviršiuje, susijungusios su prakaitu sudaro nemalonių kvapų. Priešpraktinis muilas gali būti naudojamas kūnui, bet ne veidui, nes veidas neturi prakaitinių glandų.

MARGESNĖS
PAVASARIO
MADOS

Prancūziškas muilas (French milled soap). Šios rūšies muilas yra specialiai gaminamas su žemu šarmu procentu. Jis žymiai brangesnis už paprastą muilą. Jo ypatybė ta, kad jis daug mažiau džiovina odą, tad rekomenduojamas sausai odai.

Plaukiantis muilas (floating soap). Plaukiančio muilo sudėty yra daugiau vandens ir oro, bet jis jokiom kitom ypatybėm nesiskiria nuo pa-

prasto muilo.

Muilas su vaisių daržovių ar žolių ekstraktu.

Šios rūšies muilas ypatingai populiarius pastaraisiais ekologinio susipratimo metais. Jis labai skaniai šviežiai kvepia, bet tie ekstraktai nėra jokie grožio nei sveikatos šaltiniai. Visi vaisiuose ir daržovėse esantieji vitaminai prarandami beverdant muila. Yra, pavyzdžiui, agurkinis muilas. Jei šviežias agurkas būtų dedamas į pagrindinę muilo formulę, tas agurkas pradėtų gesti ir sugadintu visą mišinį. Agurko sunka pirmiausiai turi būt išspausa, sterilizuota ir sukondensuota. Šiame procese ji praranda ir kvapą ir spalvą, tad į muilą dedama šiek tiek žalių dažų ir agurkų "kvepalų", kad muilas atrodytų au-

tentiškas. Šie visi vaisių ir daržovių ekstraktai muilo nei pagerina nei sugadina. Tai tik muilo gamintojų naujas triukas parduoti kiek galima daugiau savo gaminių.

Kakavinio sviesto muilas (cocoa-butter soap). Kakavinis sviestas yra naudojamas muilo gamyboje vietoje kitokios padermės riebalų. Jis jokių savitų ypatybių neturi, kartais kakavinis sviestas net sukelia alergiją.

PAGELBA LŪŽTANTIEMS PLAUKAMS

Jei jūs plaukai po pusmetinio arba po dažymo praranda gyvybę ir pradeda trupėti, jiems tikriausiai stinga cukraus. Niujorko salonas NARDI tokius apgadintus plaukus gydo paprastu valgomu molasu. Tas metodas labai lengvai panaudojamas ir namie. Gerai ištepkite tamsiu molasu plaukus ir palikite išteptus visai valandai. Molą sukietės į ragą, bet nesirūpinkite, nes jis lengvai iš plaukų išplaunamas drungnu vandeniu. Po valandos plaukus gerai išskalaukite, sudėkite ir išdžiovinkit. Tuojau pat pastebėsit, kad jūsų plaukai daug elastingesni, švelnesni ir lengviau sutvarkomi.

"MOTERS" ŽURNALO

TUŠTEJANČIAI PINIGŲ SKRYNELEI PAPILDYTI

YRA RENGIAMAS

BAZARAS

GALIMA BUS LAIMĖTI

ĮVAIRIŲ GERŲ LAIMIKIŲ!

Plačiau sekančiame numeryje.

TIKIMĖS VISŲ PAGALBOS!

Redakcija ir Administracija

• Šeiminių kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Kepta žąsis arba antis su obuoliais

1 žąsis arba antis,
1 - 1½ kg obuolių,
druskos,
petražolių lapelių papuošimui.

Žąsį ar antį gerai nuvalyti ir išplauti, ypač vidų. Nukirsti kaklą, sparnus iki pirmo sąnario ir kojas iki kelių. Įtrinti iš visų pusių druska, sparnelius ir šlauneles surišti. Dėti į kepimo indą nugarą apačion. Kepti prie 400-450 F, 2-3 valandas. Kai kepimo metu paviršius gražiai iš visų pusių apkeps, įpilti 1 ar ½ puoduko karšto vandens ir tada laistyti atsiradusiomis sultimis, kas 10-15 min. Kai šakutė lengvai lenda į raumenis, reiškia iškepęs.

Obuolius kepimui parinkti nedidelius, saldžiarūgščius. Kotelius palikti, tik nuskusti jų žievelės, obuolio taurelę išimti. Obuolius galima kepti tam pačiam inde prie žąsies, arba atskirai, palaistant kepsnio sultimis. Saugoti, kad nesutrūktų, kai tik suminkštės, tuoj išimti.

Obuolius galima kepti ir įdarytus. Paruošus žąsį augščiau nurodytu būdu, sudėti obuolius į vidų ir papildę užsiūti. Kepti taip pat.

Iškeptą ir atvėsintą žąsį galima gražiai supjaustyti ar specialiomis žirkėmis sukarpyti į gabaliukus. Tada ant pusdubensio vidurio sudėti viena ar dviem eilėmis obuolius, ant jų nugarinės paukščio dalies gabalus oda į viršų, kad gautųsi reikiamas pakilimas. Likusius gabaliukus sudėti ta pačia tvarka, kaip paukštis buvo prieš pjausiant, būtent krūtinės ir papildvės gabalus, gi iš šonų pridėti sparnelius ir šlauneles. Aplink sutvarkytą žąsį apdėti iškeptus obuolius, koteliais į viršų.

Tuo pačiu būdu galima kepti ir paruošti vištą bei kalakutą, tik vietoje obuolių naudoti marinuotas arba virtas džiovintas slyvas, kuriomis apdėti aplinkui kepsnį. Slyvų reikėtų 1 ar ½ kg.

Įdarytas žąsies ar anties kaklas

1 žąsies arba anties kaklas,
1 žąsies ar anties kepenys,
½ svogūno,
1 šaukštas žąsies taukų,

1 šakelė petražolės,
1 kiaušinis,
pyrago (mirkyto piene),
pipirų ir druskos pagal skonį.

Kepenėles, susmulkintą petražolę ir svogūną paspiginti žąsies taukuose. Atvėsus sukapoti ir sudėjus į dubenėlį gerai ištrinti. Tada pridėti piene mirkyto pyrago, kiaušinio trynį ir druską bei pipirus. Išmaišyti. Išplakti kiaušinio baltymą ir į jį sudėti paruoštą masę, gerai pamaisant. Nuo žąsies ar anties kaklo nuimti odą, gerai nuvalyti ir prikimšti paruošta mase. Galus užsiūti ir lėtai virti su priekoniais: lauro lapeliais, pipirais pridėdant morkų, saliero. Galima pridėti ir kaklo kauliukus. Išvirus sultinį perkosti ir įdėjus įdarytą kaklą, jame paslėgti. Atšaldžius galima duoti su tais pačiais drebučiais, arba pjaustyti griežinėliais ir išdėstyti ant salotomis išklotos lėkštės.

Medaus - riešutų tortas

3 puodukai miltų (pastry flour),
¾ puoduko cukraus,
1 citrinos nutarkuota žievė,
žiupsnelis druskos,
1 puodukas sviesto,
1 kiaušinis,
1 kiaušinio trynys,
2 šaukštai šviežio romo.

Dideliame dubenyje sumaišyti sausų produktus. Tada peiliu ar kapone (pastry blender) įkapoti sviestą, kol pasidarys kaip kruopos. Kiaušinį ir trynį sumaišyti su romu. Tada su šakute įmaišyti į kapotą masę ir pirštais paminkyti. Kai masė bus lygi, suformuoti ją į kamuoliuko pavidalą, uždengti vaškiniu popieriu ir padėti į šaldytuvą, kad atvėstų.

Pripildymas

⅓ puoduko cukraus,
⅓ puoduko vandens,
žiupsnelis "cream of Tartar",

- 3 puodukai kapotų riešutų,
- 2 šaukštai brandy arba 1 šaukštas brandy ir 1 šaukštas romo,
- 1 puodukas plakimo grietinėlės 35%,
¼ puoduko medaus.

I gilų, sunkų puodą ar keptuvę sudėti cukrų, vandenį ir "cream of tartar". Virti ant lengvos ugnies, maišant, kol cukrus ištirps. Tada pakelti karštį, kad virtų be maišymo, kol sirupas pasidarys švelniai rusvos spalvos. Nuimti nuo ugnies. Reikia būti labai atsargiai, nes sirupas būna labai karštas. Tuoj pat įmaišyti kapotus riešutus, brandy, grietinę ir medų, paeiliui, kaip išvardinta. Gražinti ant vidutinės ugnies ir virti, nuolat maišant, kol masė pradės tirštėti (apie 3 minutes). Nuimti nuo ugnies ir atvėsinti (masė daugiau sutirštės kepanč).

Kepimas

Ikaitinti krosnį iki 350° F. Tris ketvirtadalius tešlos panaudoti išklojimui 10 inčų formos (su iškeliamu dugnu), formos šonus irgi padengti maždaug ½ inčo sluogsniu tešlos. Tada sudėti atšaldytą riešutų masę. Likusią tešlą iškočioti ir supjaustyti 1½ inčo juostelėmis. Jas išdėstyti virš riešutų masės, kryžiuojant, kad gautųsi maždaug 2 inčų tarpai. Užbaigiant, vieną juostelę apjuosti aplinkui lengvai prispaudžiant prie šonų ir prie išdėstytų juostelių. Viršų patepti mase, padaryta iš 1 plakto kiaušinio ir šaukšto grietinės. Kepti apie 50 min. Prieš išimant iš formos, leisti truputį atvėsti.

Egzotiška vaisių mišrainė

- 2 apelsinai,
- 1 avocado,
- 3 kivi vaisiai,
- 2 št. cukraus,
- 1 citrina,
- 3 št. balto romo.

Visus vaisius nulupti ir supjaustyti mažomis plonomis riekelėmis, išspausti citrinos sunką ir ją apšlakstyti vaisius, apibarstyti cukrum, apšlakstyti romu ir uždengus palaikyti 10 min., viską atsargiai išmaišyti ir tuojau servuoti.

Medaus — pasukų gėrimas

- 1 pd. pasukų,
- 1 št. medaus,
- 4 št. apelsinų sunkos.

Viską sumaišyti ir gerai išplakti.

Iš "Chef Lecourt" keletas patarimų apie daržovių virimą

Žalias pupelės nuvalius dėti į didesnę kiekį verdančio vandens ir leisti smarkiai virti atidengtame puode, kol spalva taps šviesiai žalia. Tada perplauti šaltu vandeniu. Prieš davimą į stalą atšaldyti svieste. Tuo pačiu sutaupomais laikas, nes galima išvirti iš anksto.

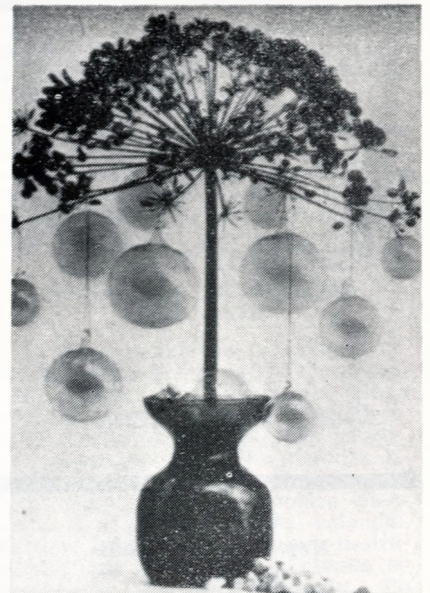
Spinatus nuvalius virti 2-3 minutes mažame kiekyje vandens. Išimti su skylėtu šaukštu ir dar nusausti tarp dviejų sriubos lėkščių įstatant vieną į kitą ir paspaudžiant. Duoti užpilant sviestu ir grietinėle. Arba atšaldžius įmaišyti į salotas ar vinigretus.

Kalafijorus, sudėjus į puodą, užpilti verdančiu vandeniu tiek, kad tik padengtų. Uždėti riekutę duonos ant viršaus: ji sugers kvapą. Virti, kol suminkštės. Galima duoti su įvairiais padažais arba marinuoti.

Pagrindinė tešla — pastai

Iš šios tešlos galima namie padaryti makaronus, itališkus ravioli, ir tin-ka koldūnams, varškėčiams bei šaltanosioms.

- 4 puodukai miltų (all-purpose),
- ½ šaukštelio druskos,
- 4 kiaušiniai,
- ½-1 puoduko šilto vandens,
- 2 šaukšteliai aliejaus.

Miltus supilti ant minkymo lentos. Apiberti druska ir viduryje padaryti duobutę. Į tą duobutę išleisti kiaušinius ir gerai išmaišyti pirštais ar šakute, užpilant užtektinai ant jų miltų, kad gautųsi tiršta, drėgna tešla. Vėl į vidurį tešlos užpilti ¼ puoduko vandens ir aliejaus ir dadėti dar nesudrėkusius kiaušinių mase miltus. Vėl užpilti kitą ¼ puoduko vandens ir įmaišyti likusius sausus miltus. Tai kartoti, kol visi miltai bus sudrėkę ir bus galima suformuoti lygios tešlos kamuoli (dadedant po šaukštą vandens pagal reikala). Tada paminkyti tešlą apie 10 minučių, kol pasidarys tasi. Suformuoti į kamuolio firmą, įdėti į dubenį, uždengti šluostuku ir padėti į šaldytuvą ½ valandos. Supjaustyti tešlą į keturias dalis ir iškočioti labai plonai (popierio storumo). Žiūrėti, kad nenutrūktų. Tada dėti po šaukštelį kamsalo (varškės, mėsos ar kitko) toliau nuo krašto, paliekant vietos uždengimui. Uždengti ir stiklu ar tešlai pjauti ratukais apipjauti apie kupetėles. Ratukas pats užspaudžia abu tešlos sluoksnius, kitaip, reikia pirštais apspaudyti.

Dėti į verdantį pasūdytą vandenį. Virimo laikas apie 10 minučių.

Nishiki Tamago — japoniškas kiaušinių desertas

- 12 kietai virtų kiaušinių,
- 1½ puoduko cukraus,
- žiupsnelis druskos.

Atskirt kiaušinių baltymus. Trynius ir baltymus atskirai pertrinti per sietelį arba sutrinti šakute. Kiaušinių trynius sumaišyti su aštuoniais šaukštais cukraus, kiaušinių baltymus — su likusiu cukrum ir žiupsneliu druskos.

Naudojant 11"x6" formelę, išdėti sutrintus kiaušinių baltymus vienodai juos paskleidžiant. Ant viršaus paskleisti sutrintus kiaušinių trynius, lengvai paspaudžiant žemyn. Dėti į garintuvą ir palaikyti 8-10 minučių (daug japoniško maisto yra gaminama garintuvuose); neturint, galima improvizuoti: i krosnį įdėti indą su verdančiu vandeniu.

Kepsniui leisti atvėsti, tada pjaustyti mažais ketvirtiniais. Jie yra duodami prie arbatos.

• Atsiųsta paminėti

Kas ugdo ir kas žlugdo tautą — A. D. Kizlys-Kizlaitis; išleista 1975 m., 22 pusl.

Vyskupo Vincento Borisevičiaus gyvenimas ir darbai — Andrius Baltinis; L. K. M. Akademijos leidinys, 1975 m. Roma; XII — 178 pusl.; užsakymo adresas: LKM Akademijos Reikalų Vėdėjas, Piazza delle Pilote 4, 00187 — Roma, Italy.

Abschied von Aldona — Atsisveikinimas su Aldona — Joseph Ehret; 11 pusl.; 1976 m. Basel.

Dainava 1955—1975 — ALRK Jaunimo stovyklos leidinys; redaktorius — V. Raciūnas, lauzė P. Jurkus; dailininkė — N. Palubinskienė; 48 pusl., iliustruotas, stovyklos dvidešimtmečiui paminėti leidinys.

The Forgotten Balts, by Joseph Ehret; on the occasion of the "European Security and Cooperation Conference"; Chicago 1974; vertėjas — A. Mickūnas.

Aušros Vartų Parapija 1950—1975, Montrealis, 25 metų jubilėjus; išleido parapijos komitetas; red. J. Narbutas; viršelis A. Vazalinsko; 136 pusl., iliustruotas parapijos gyvenimo nuotraukomis.

1976 metų Kalendorius — Priskelimo parapijos ekonominės sekcijos leidinys; paruošė Stasys Prakapas; 144 pusl., tiražas — 3000 egz., iliustruotas istorinėmis, lietuviškos veiklos ir parapijų nuotraukomis leidinys, kur šalia metų kalendoriaus talpinami pasiskaitymai, poezija, reklamos ir įvairūs reikalingi adresai.

Lithuanian Bibliography by Adam & Filomena Kantautas; published by The University of Alberta Press, Edmonton, Alberta, Canada, 1975, ISBN 0-88864-010-2; anglų kalba veikalas talpinantis Kanados ir JAV bibliotekose esančius lietuviškų ir apie Lietuvą knygų sąrašą; 725 psl.; kaina — 16 dolerių.

Mūsų žvirblis — J. Narūnė; eiliuota ir iliustruota knygelė vaikams; dail. Z. Sodeikienė; 14 psl.; kaina nepažymėta. Knygelė aprobuota PLB švietimo Tarybos, tinka mūsų mažiesiems, nes paskaičius galima ir paveikslėlius nuspalvinti.

Mūsų žinios — Čikagos Lietuvių Jėzuitų veiklos dvisavaitinis biuletėnis; adresas 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636.

Gaudeamus — studentų ateitininkų sąjungos žurnalas; išleina nereguliariai. Redaguoja kolektyvas: D. Kojelytė, R. Navickaitė, A. Norvila, A. Zailskaitė. Adresas: 19 Chestnut St. Brooklyn, N.Y. 11208, USA.

Atitaisymas — 1975 m. "Moteris" Nr. 5, 4 pusl. buvo neteisingai išspausdinta p. I. Motekaitienės pavardė. Atsiprašome. (red.)

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N. P. M. Sersys, Putname; išleina kas mėnesį, metinė prenumerata \$5; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Cantent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Moterų Dirva — L. R. K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; adresas — 3005, U. S. A. prenumerata metams — \$2.50 Amerikoje, kitur — \$3. Adresas — 3005 N. 124th st. Brookfield, Wis., U. S. A. 53005.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — 5 dol.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja — redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA; prenumerata metams — 10 dolerių.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja: A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškėlis; prenumerata metams 8 dol; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill U. S. A. 60629.

Gabija — Skaučių Sesierys Vadijos leidinys; redaktorė — ps. B. Kidolienė; medžiagą paruošia — v.s. L. Milukienė — 111 Grohman Lane, Plainview, N.Y. 11803, USA; leidžiami 4 numeriai metuose; prenumerata — 2 dol.

ŽURNALUI AUKOJO:

\$200.00 — Dr. Sofijos Šimoliūnienės palikimas, St. Petersburg, Fa.

\$50.00 — Londono Apylinkės Lėšų Telkimo Skyrius, London, Ont.

\$10.00 — Ramanauskienė M., Oakville, Ont., Vytienė B., Tillsonburg, Ont.

\$8.00 — Pečiulienė M., Downsview, Ont., Sipavičienė L., Campbell, Australia.

\$5.00 — Balandienė P., Warren, Mich., Budnikienė J., Hamilton, Ont., Girdauskienė S., Chicago, Ill., Kirvaitienė O., Toronto, Ont., Kopienė L., Brooklyn, N. Y., Mačiukienė A., Chicago, Ill., Mikšienė A., Hamilton, Ont., Puterienė A., Toronto, Ont., Vileniškienė O., Dorchester, Mass.

\$4.00 — Dabšienė E. Omaha, Nebr., Ingelevičienė R., Great Neck, N. Y., Janušienė A., Milton, Mass., Šetkienė A., St. Catharines, Ont.

\$3.00 — Bačkienė O., Washington, D. C., Barškėtienė E., Chicago, Ill., Galdikienė M., Putnam, Conn., Grigaitienė S., Sterling Hts, Mich., Gugienė E., Hamilton, Ont., Šimkienė B., Los Angeles, Calif., Šlitterienė K., Waukegan, Ill., Trečiokienė A., Tingley Park, Ill., Vasikauskienė S., Richmond Hill., N. Y.

\$2.00 — Akelienė B., Valencia, Venezuela. Eidenienė E., Des Plains, Ill., Gimbutienė E., Los Angeles, Calif., Janonienė M., Brockton, Mass., Kalvaitienė S., Santa Ana, Calif., Kapocienė M., Dorchester, Mass., Kežinai-

tienė A., Hamilton, Ont., Mikeliūnienė M., Michigan City, Ind., Pažaraite K., Cicero, Ill., Petrauskienė J., N. Chicago, Ill., Ribokienė E., Brockton, Mass., Skeivienė A., Chicago, Ill., Smilgienė K., E. Chicago, Ind., Ramonienė J., Oakville, Ont., Smilgienė K., Vancouver, B. C., Stonkienė O., Hamilton Ont., Strolienė S., Grand Rapids, Mich., Vakauzienė A., S. Boston, Mass., Zailskienė T., Cicero, Ill.

\$1.00 — Adomaitienė U., Chicago, Ill., Ancerevičienė K., Chicago, Ill., Balčiūnienė M., Woodhaven, N. Y., Barisienė E., Windsor, Ont., Bilevičienė S., Montreal, P. Que., Buračaitė E., Baltimore, Md., Dragašienė A., Toronto, Ont., Girulienė O., S. Boston, Mass., Krausienė A., Maribyrnong, Australia, Mikšytė O., Hamilton, Ont., Pumputienė J., Glendale, N. Y., Salučkienė M., Rockford, Ill., Steponavičienė G., Portland, Oregon, Ulėnienė M., Brooklyn, N. Y., Valienė S., Chicago, Ill., Vasylionienė J., Dunellen, N. J.

GARBĖS PRENUMERATOS

Ališauskienė K., Markdale, Ont., Augienė V., Providence, R. I., Aukštaitė M., Downsview, Ont., Bajoraitienė E., Hamilton, Ont., Balandienė P., Warren, Mich., Balčiūnienė M., Woodhaven, N. Y., Balzarienė K., Chicago, Ill., Barran L. A., Omaha, Nebr., Bartinkaitė P., Toronto, Ont., Bieliūnaitė L., Weston, Ont., Bigenienė A., Philadelphia, Pa., Biliūnienė J., Centerville, Mass., Brasienė E., Hamilton, Ont., Cirtautienė S., Detroit, Mich., Dapsienė E., Omaha, Nebr., Dickinsonė B., Chicago, Ill., Gaurienė A., Shawbridge, P. Que., Gečienė S., Port, Sidney, Ont., Gečienė M., Toronto, Ont., Gečienė J., St. Leonard, P. Que., Gurėnienė M., Hayward, Wisc., Ingelevičienė R., Great Neck, N. Y., Janušauskienė C., Chicago, Ill., Jonušienė E., Omaha, Nebr., Janušonienė J., Dousman, Wisc., Juknevičienė E., Chicago, Ill., Kapocienė M., Dorchester, Mass., Keršienė D., Toronto, Ont., Kazlauskienė A., Cicero, Ill., Knysautienė J., Darby, Pa., Koppienė L., Brooklyn, N. Y., Kulikauskienė R., La Palma Calif., Kuncienė M., Sioux City, Iowa, Kuprionienė M., Van Nuys, Calif., Liaudauskienė B., Detroit, Mich., Liubartienė S., Phoenix, Ariz., Mačiukienė A., Chicago, Ill., Majauskienė E., Chicago, Ill., Monkevičienė B., Dorchester, Mass., Nagevičienė V., Willoughby, Ohio, Okunienė I., Flushing, N. Y., Pabilionienė F., Omaha, Nebr., Palubinskienė M., Chicago, Ill., Pareštienė B., Hamilton, Ont., Pazukaitė V., Weston, Ont., Perminienė V., Toronto, Ont., Petokienė A., Chicago, Ill., Povilaitienė M., Tillsonburg, Ont., Rakauskienė J., Toronto, Ont., Rickutė S., Cicero, Ill., Rutkauskienė S., Lakewood, Ohio, Skripkutė L., Hamilton, Ont., Svetulevičienė O., Keswick, Ont., Tamošiūnienė B., Chicago, Ill., Tarvydienė M., Hamilton, Ont., Tautvulienė B., Washington, D. C., Tylėnė V., Detroit, Mich., Vaidotienė E., Toronto, Ont., Vaišvilienė S., Chicago, Ill., Valienė O., Detroit, Mich., Valiukonienė E., Boston, Mass., Vashkienė S., Ozone Park, N. Y., Vileniškienė O., Dorchester, Mass., Viskantienė G., Chicago, Ill., Viskantienė D., Victoria, B. C., Žilienė A., Islington, Ont., Žiminskienė O., Winnipeg, Man.